АТАР ГАЗАРАЙ АШАГ ЕХЭ

...дөө ажахые хурдан түргэнөөр ...өөжэ, ашаг ехэтэй болгохо ... ехэ тэмсэлэй эхи табиһан ...ушын хабар барагдаба. Үргэн ...механизаторнуудай габшагай, ...э ажалай ашаар республи...най олонхи колхоз, совхозууд ...айнгаа бүхы тарилгые агро...икын эгээл таарамжатай зо...болзорто, һайн шанартайгаар ... дүүргээд байна. Үнгэрһэн ...ай хэдышье хожомдожо ерэ...е һаань, тарилгын ехэ хүдэл... урда урданайхиһаа һайнаар ...лгэдэжэ, механизаторнуудай, ...тарилгашадай бүтээсэ ехэ...эр ажаллаһан дээрэһээ зо...идоо хүрэгдэбэ гээшэ.

...тэжэ ерэхэ намар үндэр баян ...а абажа, гүрэндөө 7 милли...о доошо бэшэ нүүд ороохо ...дааха гэһэн социалис уял... бэелүүлгын түрүүшын нэгэ ...усалгатай шата гол түлэб да...ба. Саашадаа ургасаа һай... харууһалжа, гээлтэ хорол...гөөр тэрэнээ хуряажа абаха ... баһал тон ехэ харюусалга... зорилго урдамнай табигдана. ...эдшье һүүлэй үдэрнүүдтэ ...он хура бороо үндэр баян ур... абаха тэмсэлдэмнай ашагүй...өөр хамһалсаба бшуу.

...гөөр гансал 1964 ондо һайн ...а абалгаар ажал хүдэлмэреэ ...арлаха зэргэтэй бэшэбди. Ха... ерэхэ 1965 ондо — түсэбтэ ...он жэлэй һүүлшын жэлдэ, ...адаашье бүри ехээр ороохо ... абадаг, гүрэндөө тушаадаг ...о зорилго хүдөөгэймнай ...шад урдаа табина. Газарайн... элдүүрилгэ һайжаруулжа, ...ар бүриие ашагтайгаар хэрэг...ээ гадна, тарялангаа саа...ань улам бүри үргэдхэхэ арга ...жоор баямбди. Тэрэнние ха...аа абажа, мүнөө жэлдэ рес...ика дотороо заатагүй 61200 ...ар шэнэ болон боро залууг ...р элдүүрилжэ, ашаглалгада ...аха гэһэн уялгатайбди.

...үнөө жэлдэ эды шэнээн га... элдүүрилжэ шадаха арга бо...о манай колхоз, совхозуудта ...эн бии. Алишье ажахые абаад ...а һаа, хахалагдамаар газар... байха. Үбһэ ногооной ёһоор ...адаггүй, шугы бургааһанда ба...аһан сабшалан болон бэлшээ...ри гү, али модоёо отолуулһан аад хурьһэжэһэн үргэлжэдөө нэмжыһэн ойн соорхой, майлануудһаа эхилээд, жэлһээ жэлдэ ямаршье аша туһагүй хосоржо байдаг газар яһала бии.

Теэд шэнэ болон залууг газар республика доторнай хэр зэргээр хахалагдажа байнаб гэжэ хаража үзэбэл, шэнэ болон залууг газар элдүүрилхэ түсэб тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна гэжэ сэхэ хэлэмээр. Июниин 10-най мэдээгээр республика доторнай миил 2226 гектар газар хахалагдаа. Ихэдээ түсэбэй дүүргэлтэ миил 4 процент болгогдоод байна бшуу.

Байгша ондо 12000 гектар шэнэ газар ашаглаха уялгатай Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд оройдоо 100 хүрэхэгүй гектар газар элдүүрилээд байна. Энэньшье нэгэ-хоёр ажахы дээрэ хэгдэжэ байһан хүдэлмэри болоно. Целиинэ «хизаар» гэжэ алдаршаһан Яруунын үйлэдбэриин управлениидэ 15 гектар газар хахалагданхай. Тэрэшэлэн Кабанскын, Хориин, Баргажанай болон үйлэдбэриин бусад управленинүүд энэ гэхэ юумэ хээгүй.

Колхоз, совхозууднай жэл ерэхэ тума хүсэ ехэтэ тракторнуудаар, газар элдүүрилхэ элдэб түхэлэй машина зэбсэгүүдээр улам элбэгээр зэбсэглэгдэнэ. Оньһото техникые ашаглаха мэргэжэлтэд-механизаторнуудааршье хэзээ хэзээнэйхиһээ дутамаггүйгөөр хангагданхайбди. Гэбэшье нёдондо энэ үедэ республикымнай колхоз, совхозууд 20 шахуу мянган гектар шэнэ болон залууг боро газар элдүүрилэнхэй, жэлэйнгээ түсэб 40 процент болгоһон байгаа. Харин хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар ехэ добтолгын эхилһэн түрүүшын жэлдэ нимэ ахир тулюураар хүдэлжэ огто болохогүй бшуу.

Хабар оройтожо ерээ, мүнөө жэлдэ тарилга хэгдэхэ газарые элдүүрилгэ дээрэ нобшорообди, тиигэжэ шэнэ газар хахалалгада трактор олоор табиха арга олдоогүй гэһэн шалтаг зарим хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд дурдажа магад. Үнэндөө хабарай эртын тарилга дүүрэһээр нилээд саг үнгэрөө, олон трактор сүлөөдэ гаража шэнэ газар хахалалгада табигдаха арга бии болоһоор үнинэй. Гэбэшье тиимэ юумэн болоогүй, ямаршье эрид хубилалта хэгдээгүй. Июниин түрүүшын арбан хоногто республика доторнай миил 800 шахуу гектар газар хахалагдаа. Яруунада, Хоридо, Улаан-Үдын аймагта энэ үедэ нэгэшье зурагар буразда гаргагдаагүй байһаар.

Шэнэ газар элдүүрилхые хүсэгшэдтэ туһаламжа ехэ хэрэгтэй. Зарим колхозууд түгсүүл, модоной үндэһэ, шугы бургааһа сэбэрлэхэ, угзара татаха хүсэтэ тракторнуудаар илангаяа дуталдана. Жэшээнь, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз ашаглажа боломоор 800 гаран гектар газартай юм. Тэрэ газарнуудайнь хүрьһэн зузааншье, химическэ бүридэлэйнгөө талаар хүсэ ехэтэй гэжэ тодорхойлогдонхой. Энэ колхозойхид мүнөө жэлдэ 400 гектарынь элдүүрилхэ зорилготой. Энэ шухала хүдэлмэридэ гурбахан лэ трактор табигданхай, 50 гаран гектар газар сэбэрлээд байна. Хүсэтэ трактор үгэжэ туһалхыень управлениие гүйхадамнай анхаралдаа хадуужа абанагүй гэжэ тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд гомдол оруулна.

Эгээл һайн болзорто хахалагдаһан наар, шанартайгаар элдүүрилэгдэһэн шэнэ, мүн залууг газар али бүхы ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлгэдэ али зэргэ ехэ ашагтай байдаг гээшэб! Энэмнай агротехникын эгээл шухала хэмжээ ябуулгануудай нэгэниинь болоно бшуу. Тиимэһээл КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет 1964 ондо хараалагдаһан шэнэ болон залууг газар элдүүрилхэ түсэбые заатагүй дүүргэхые үйлэдбэриин управленинүүдэй начальнигуудта, хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомуудай секретарьнарта, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ тусхай тогтоолоор эрилтэ табиһан байна.

Түсэб гээшэмнай хуулита ёһоной хэрэг ха юм. Ушар иимэһээ шэнэ газар элдүүрилхэ талаар абтаһан түсэбөө ажахы бүхэн дүүргэхэ уялгатай. Тэрэнэй түлөө заашье унжагайруулангүй шэнэ газар хахалалгада хэрэгтэй болохо техникэ хүсэдөөр табиха, тэрэнээ үдэр һүнигүй хүдэлгэхэ шухала. Гадна энэ хүдэлмэридэ хүдэлжэ ябаһан механизаторнуудые халуун анхаралаар хүреэлгэ, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэ хадаа энэ хэрэгые бүтээлгэдэ аша туһатай нүлөө үзүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Шэнэ газар элдүүрилгэ дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнууд! Атар газар хахалхада аятай зохид эрхэ байдал ушарба. Һая ороһон хура бороон газарай хүрьһэ нилээд шииргтүүлээ, тиигэжэ ажалаа эрхим шанартайгаар хэхэ, трактор болон газар элдүүрилдэг бусад зэр зэмсэгээ бүтээсэ ехэтэйгээр, бүхы хүсэн сооһь ашаглаха арга та бүхэндэ олгоно. Бүхыдөө 61200 гектар шэнэ газар ашаглахын, ороохо тарялагаа улам арьбадхахын түлөө эрид шууд тэмсэхыетнай уряалнабди.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 141 (10509) | 1964 оной июниин 16, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ХОНИДОЙНГОО НООҺО ТҮРГӨӨР, ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ХАЙШАЛАЯ

Адхашье нооһон гээгдэбэл, ажахыда гарза

ХАЙШАЛАЛГЫН УРДА ТЭЭ

Хонинной нооһо хайшалжа абаха харюусалгатай хаһа саг газаа орожо ерэбэ. Июниин эсэс багаар гүрэндэ тушаагдаха хонидые зарим ажахынууд хайшалжашье захалба. Иимэ шухала үеые угтуулан, манай Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Тиихэ зуураа хонинной нооһо хайшалалга дээрэ оренбургска арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эндэ онсо анхарал хандуулагдана. Мэнэ һаяхан управлениин ажахынуудай хонинной нооһо хайшалагшад хамтадаа 70 хүн Торийн совхоздо суглараба. Эдэнэр хоёр үдэрэй туршада оренбургска аргаар хонинной нооһо хайшалха мэргэжэлдэ һураба.

Гадна 15 хүн нооһо сорт сортоорнь, класс классаарнь илгаха мэргэжэлдэ мүн һураба.

Энэ семинарта хабаадагшадта Буряадай хүдөө ажахын институтдай багша, эрдэмтэ зоотехник нүхэр Пилданов, үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр Кауров, Торийн участогай ветеринарна врач нүхэр Хлебникова гэгшэд захяа заабари үгэһэн, һургаһан байна.

Б. ДАМБАЕВ.

«САГААН АЛТАН» АБТАЖА ЭХИЛЭЭ

БАРГАЖАН. (Телефоноор абтаба). Манай Баян-Голой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз үйлэдбэриингөө управлени дотор хонин һүрэгөөр олонтой ажахы юм. Жэлһээ жэлдэ «сагаан алтан» гэдэг нарин нооһо гүрэндөө ехээр худалдажа, олзо доход элбэгээр оруулдаг.

Тиимэһээ хонидой нооһо хаһа сагтань һайнаар хайшалжа, нэгэшье гээлтэгүйгөөр, һайн шанартайгаар абахын түлөө ехэ анхарал хандуулдагбди. Байгша ондо бүхыдөө 25,4 мянган хонидой нооһо 15 хүдэлмэриин үдэр соо сүм хайшалжа дүүргэхэ зорилго табигдана. Ондоогоор хэлэбэл, июлиин 1-дэ һүрэг соомнай нооһоёо хайшалуулаагүй нэгэшье хонин ябахагүй.

Июниин 12-ой үдэрһөө нооһо хайшалалгын томодхогдоһон 3 агрегат хүдэлжэ эхилбэ. Хонидойнгоо нооһо түргэнөөр, һайн шанартайгаар хайшалхын тула олонхи хайшалагшад оренбургынхидай дүй дүршэл шудалаа. Энээнэй ашаар урда жэлнүүдтэ үдэр соо оройдоол 700—800 хонидой нооһо хайшалдаг һаа, мүнөө 1000—1200 хонин хайшалха аргатай.

Хайшалалгын пунктда нооһоной шанар шалгаха, һайнаар илгаха, нягталан багсалха гэхэ мэтэ бүхы хүдэлмэри оньһон машинын хүсөөр хэгдэнэ. Мүн тэндэ хүдэлжэ байһан зондо халуун эдеэн бэлдэгдэнэ, хүнүүдэй һайнаар амарха, сүлөө сагаа үнгэргэхэ бүхы хэрэгтэй юумэ хуу бии.

Л. РАДНАЕВ, колхозой түрүүлэгшэ.

Сынга Унжуев гушаад жэлдэ хонишон алдартай Ленинэй нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо ажаллажа байдаг. Адууһа мал бэлшээридэ гаргажа, адуулан харууһалха үеын ерэхэлээр лэ нүхэр Унжуев хонидоо туугаад, һүнгэ ногоотой аяар холын бэлшээридэ ябашадаг хүн. Тиигэжэ даажа ябаһан хонидоо тарган тобир болгодог, ажалдаа мэргэжэһэн хонишон.

Нёдондо намар энэ хонишон 300 толгой шэнэ түлгэнүүдые тушаажа абаа һэн. Тэдэнь нэгэшье гарзагүйгөөр ондо орожо, хүхэ ногоон дээрэ гаранхай. Шадал һайнтай үбэлжэһэн эдэ түлгэнүүд нооһоор һайн, эртүүр хөөрэжэ эхилбэ ха юм. Толгой бүриһөөнь 2 килограмм нооһо хайшалжа абаха байхаб гэжэ тэрэ хөөрэдэг.

Хонинной нооһо хайшалалга хэзээшье эхилхээр бэлэн. Теэд удахашьегүй «сагаан алтаяа» хуряажа абаха сагыншье ерэхэнь ха юм даа.

Д. ДУГАРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хонишон Сынга Унжуев хонинойнгоо нооһоной хэр зэргээр хөөрэжэ байһые шалгажа байна.

Авторай фото.

Ахын аймаг.

БАЯН УРГАСА — ХАРУУҺАНҺАА

...ЭРЭН (Телефоноор абтаба). ...шог, газарай хүрьһэнэй һай...лаасаһан хойно һуулгагдадаг ...руза, хартаабха, саахарай ...о гэхэ мэтын пропашной ур...нуудай тарилгые Саянай ...зой механизаторнууд саг ... хэжэ дүүргээ һэн. Түс ажа... 600 гектарта кукуруза, 300 ...рта хартаабха, 100 гектарта ...рай свёкло таригдаба.

...хозой оньһожоруулагдамал ...нуудай гэшүүд тарилгаяа ...һэн дары ургасаяа буртаг ...дэ барюулхагүйн, тэрэнэй ...эжэхэгүйн тулада ногоон ...айн үшөө бултайгаадүйдэ нэ...хин, заримынь хоёр дахин ...йлжо дүүргээд байна. Мүнөө ... звенонууд ургасын гараад ...ада борнойлолго мүн хэнэ. ... шухала агротехническэ хэм... ябуулгые 1-дэхи отделениин ... Тахановай хүтэлбэрилдэг 2-... тракторна бригадын механи...нууд ехэ эмхитэйгээр бүтээ...айна.

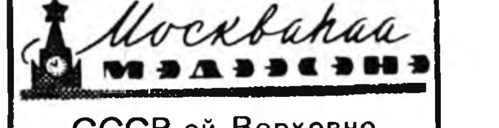
Д. АРЗУХАЕВ.

...ТРОПАВЛОВКА (Телефоноор ...а). Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи отделениин кукурузашан Тома-Сурен Аюров 260 гектарта энэ шэмэтэ ургамалые тарлад байна. Ургасын ногоон хэлхэйн үшөө гараадүй байхада полинуудаа борнойгоор жэгдэлэн элдүүрилһэн байгаа. Мүнөө газарай хүрьһэн шииг нойтоор элбэг, һайса дулаасаһан байжа, кукурузын эшэ үргэлжэдөө, нэгэ жэгдээр бултайба, квадрат болон зурылдаба.

Мүнөө үедэ механизатор-кукурузашан нүхэр Аюров ургасынгаа гаража эхилһэнһээ хойшо мүн лэ борнойлжо эхилбэ. Тиихэдээ нэмэлтэ утэгжүүлгэ болгон газарай хүрьһэндэ суперфосфат оруулалсана. Тэрэшэлэн эндэхи механизатор Цыбик-Даши Лубсанов баһал иимэ хүдэлмэри хэжэ байна.

Иигэжэ энэ колхозой кукурузашад гансахан буртаг үбһэнтэй тэмсэлгээр хүдэлмэреэ хизаарлана бэшэ, мүн ургасын һайнаар үндэһэжэхын тулада нэмэлтэ утэгжүүлгэ минеральна тэжээл оруулжа байна бшуу.

Д. БАДМАЖАПОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **тогтоохонь:**

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиие 1964 оной июлиин 13-да Москва хотодо зарлаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1964 оной июниин 13.

Химиин талаар харилсаа холбоон

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр В. Ульбрихтын, тэрээнтэй хамта ерэлсэһэн хүнүүдэй СССР-тэ байха үедэнь хэгдэжэ дүүрэһэн хэлсээнэй үндэһөөр, 1966—1970 онуудта химическэ ба нефть буйлуулдаг предприятинуудай түтэс түхеэрэлгэ, тэрээндэ хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдые харилсан абалсаха тухай, тэдэниие бариха асуудалаар харилсаа холбоо байгуулха тухай хэлсээн СССР-эй болон ГДР-эй правительствын хоорондо июниин 12-то Москвада баталагдаа.

Энэ хэлсээнэй үндэһөөр мүнөө сагай 100 гаран түгэс предприяти ба түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые харилсан абалсаха гэжэ хараалагдана.

(ТАСС).

Аян замдаа һайн ябыт, Никита Сергеевич!

Н. С. Хрущев Дани, Швеци, Норвеги ошохонь

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев албанай хэрэгээр Скандинавиин оронуудта — Дани, Швеци, Норвегидэ аяншалхала июниинь 14-дэ Москваһаа Калининград ошобо. Советскэ правительствын толгойлогшо тэндэхи правительствануудай уряалаар эдэ оронуудта ошохонь.

Н. С. Хрущевтой хамта СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гадаадын оронуудтай культурна холбоо барисаа хэдэг Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. К. Романовский, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, «Правда» газетын главна редактор П. А. Сатюков, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, «Известия» газетын главна редактор А. И. Аджубей, СССР-эй Хүдөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо Р. Н. Сидак, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо М. Р. Кузьмин гэгшэд ошолсобо.

Н. С. Хрущевтой хамта бүлэг советнигүүд, экспертнүүд ябалсана.

Советскэ Союзай гүрэнэй түгуудаар гоёогдоһон Белорусска вокзал дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, ниислэл хотын предприятинууд болон барилгануудай түлөөлэгшэд үдэшэбэ.

(ТАСС).

ҺАНАЛ БОДОЛОЙ БАТА НЭГЭДЭЛ

Нүхэр В. Ульбрихтын Советскэ Союзда ерэжэ аяншалһан тухай

КОММЮНИКЕ

...аниин Нэгэдэмэл социалис ...н Центральна Комитедэй ...хи секретарь, Германиин ...ратическэ Республикын Гү... Соведэй Түрүүлэгшэ Валь... Ульбрихт һамгантаяа хамта ...эй ЦК-гай, СССР-эй Вер... Соведэй Президиумэй, ...эй Министрнүүдэй Сове...ралаар 1964 оной майн 29-...иниин 13 хүрэтэр гүрэнэй ...р Советскэ Союзда аянша... Тэрээнние ГДР-эй политиче...рэнэй элитэ ажал ябуулаг...дэшэһэн байна.

...эр Вальтер Ульбрихтын ...-тэ ерээд байһан тухай ком...е дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: ... В. Ульбрихт КПСС-эй ЦК-... Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй ...стрнүүдэй Соведэй Түрүү... Н. С. Хрущевтой хэдэнтэ ...һан, хөөрэлдэһэн, тиихэдээ ... болон ГДР-эй хоорондохи ... барисаае, харилсаа холбооe ... хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ ту... асуудалнуудые хаража үзэ...айна. Хоёр орондохи социа... коммунис байгуулалтын ябаса ... дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэ... уласхоорондын хүдэлмэри... хүдэлөөнэй тон шухала ...далнуудые, мүнөөнэй улас...дын байдалда хабаатай гер... асуудалые эбэй гуримаар ...эхэ, Баруун Берлиндэхи ...ые тиимэр лэ гуримнуулха, ...одохи амгалан байдал бэхи... асуудалнуудые зүбшэн хэл... байха юм.

...эр В. Ульбрихт, тэрээнтэй ... ябалсаһан хүнүүд Москва...гадна, Свердловскоор, Ново...скээр, Красноярскаар, Эрхүү... Братскаар, Омскоор ябаа. ...аниин түрүүшын социалис ...эй — ГДР-эй түлөөлэгшэ...аа хаанагүй үнэн зүрхэнэй, ...алуун оршон байдалда уг... Нүхэр В. Ульбрихт Совет... Союздахи коммунис байгуу... эршэ болон далайсые хаража ехээр гайхан баясаһан байна.

Н. С. Хрущев, В. Ульбрихт СССР-эй болон ГДР-эй хоорондохи харилсаанай асуудалнуудые бүхы талаарнь зүбшэн хэлсэжэ, эдэнэй саашадаа хүгжэхэ арга боломжо тушаа һанамжануудаа зүбшэн хөөрэлдөө гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ. Социалис хоёр гүрэнэй хоорондын хани холбоон, харилсан туһалалсалга ба харилсаае бэхижүүлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ амжалтануудай туйлагдаһандань ехээр хананхай байһанаа элирхэйлбэ. Хоёр ороной хоорондохи экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоон алишье талаадаа ашатай туһатайгаар, хани ёһоор харилсан туһалалсаха эрилтэнүүдтэй зохилдуулан бэелүүлэгдэнэ. Хоёр талынхид энэ харилсаа холбооной саашадаа үргэдхэгдэхэ арга боломжые үндэрөөр сэгнэнэ гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ. СССР-эй ба ГДР-эй 1966—1970 онуудай арадай ажахын түсэбүүдые тааралдуулан хүгжөөхэ тодорхой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Ээлжээтэ табан жэлэй туршада эд товарай эрьесые саашадань нилээд ехэ болгохо арга боломжо элирүүлэгдээ.

Хоёр ороной хоорондохи экономическа, техническэ, соёл гэгээрэлэй харилсаа холбоондо хабаатай ондоошье асуудалнууд тухай коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Союзай, Германиин Демократическа Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсан туһалалсалга ба харилсаа холбоон тухай договор СССР-эй, ГДР-эй хоорондын аха дүү ёһоной харилсаае улам бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэнь лабтай. Милитарис ба үһөө хяһаа нэхэгшэ хүсэнүүдэй зүгһөө эзэрхэг түримхэй дайнай аюулай тохёолдуулагдажа байһые хоёр талынхид хараадаа эбана. ГДР-эй гүрэнэй хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлга — Европодохи аюулгүй байдалай эшэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно гэжэ договор соо мэдүүлэгдэнэ. Варшавска договортой зохилдуулан, эдэ хилэнүүдээ ойроо хүртэшэгүй байлгые хамтааран хангахаар бэлэн байһанаа хоёр талынхид батална.

Һанал бодолоо зүбшэн хэлсэхэ үедэ мүнөөнэй уласхоорондын байдалда хабаатай асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулаа. Дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй бүридэл социализмын, демократиин ба эб найрамдалай аша туһада эрид хубилаа гэжэ хоёр тала онсолон тэмдэглэнэ. Социалис оронуудай үүсхэл, оролдолго гаргаһанай ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ уласхоорондын түгшүүрилтэй байдал һуларха тээшээ болоһон байна. Зарим тэды хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһые тоодо оруулаасан, буу зэбсэгүүдые бүгэдэ нийтээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө, амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын политика бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй, Советскэ правительствын ехэ габьяатай байһые нүхэр Ульбрихт тэмдэглэбэ.

Ядерна зэбсэг бүтээхэгүй, абахагүй, хэрэглэхэгүй, өөрынгөө газар дээрэ байлгахагүй гэһэн уялга Германиин хоёр гүрэнэй абаха тухай асуудалаар ФРГ-гэй канцлер Эрхардта ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихтын эльгээһэн бэшэгүүд дотор найруулагдаһан шэнэ дурадхалнуудые Советскэ Союз бүрин дэмжэнэ гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үрэ дүнгые эбдэн хубилгаха, Германиие империалис гүрэн болгожо һэргээн бодхоохо гэжэ эрмэлзэдэг Баруун Германиин үһөө нэхэгшэдэй ба милитаристнуудай политическэ хараа бодолынь бүгэдэ нийтын амгалан байдалда онсо аюултай байна гэжэ коммюнике соо заагдана. Өөһэдынгөө политикаар Баруун Германиин милитаризмда, үһөө нэхэлгэдэ туһа хүргэжэ байһанайнгаа түлөө баруун гүрэнүүд, түбхын түрүүндэ Америкын Холбоото Штадууд, ехэ харюусалга даахa болоно.

Бундесверэй сэрэгүүдэй тоое, тэрэнэй зэбсэгүүдые хорообол, ФРГ-дэхи сэрэгэй үйлэдбэридэ уласхоорондын нарин хиналта тогтообол, Европодохи аюулгүй байдалай эрилтэдэ харюусаха һэн гэжэ хоёр талынхид тоолоно.

Советскэ Союз ба ГДР ФРГ-гэй засаг баригшадай мүнөөнэй политикые Баруун Германиин эб найрамдалда дуратай хүн зоной хүсэл, эрилтэ ба хараа бодолтой яашье адлидханагүй гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Баруун оронуудай правительстванууд, гүрэнэй ажал ябуулагшад тохёолдоһон байдалые ойлгохо, дай зайсуулгын түлөө харюусалгаяа мэдэрхэ ёһотой байна. Дэлхэй дээрэ, немецэй газар дээрэ тогтоһон бодото байдалые хүндэлһэнэй үндэһөөр лэ, имагтал тиимэ гуримаар германска асуудал шиидхэжэ шадагдаха байна. Энэнэй тулада түбхын түрүүн юу хэхэб гэхэдэ:

Мүнөө бии байгаа Германиин сүлөөтэ гүрэнүүдые — ГДР болон ФРГ-е мэдэрхэ, эдэнэй хоорондоо һайн дураар, тэгшэ эрхэтэйгээр харилсаха ябадал хадаа — нэгэдэмэл, эб найрамдалта демократическа Германиие байгуулха гансахан зам болоно гэжэ мэдэрхэ;

Германиин гүрэнүүдэй мүнөөнэй хилэнүүдые хуулиин гуримаар бэхижүүлхэ;

Германиин хоёр гүрэнтэй, Германиин гүрэнүүдэй өөһэд хоорондын харилсаае амгалан ёһоор, зэргэ оршолгын, хани холбооной үндэһөөр гуримшуулан шиидхэхэ ябадал болоно.

Советскэ Союз Германиин Демократическа Республика хоёр бүхы гүрэнүүд болон арадуудтай эб эетэй, хани барисаатай байха политика бэелүүлнэ гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ. Эдэнэр Германиин Федеративна Республикатайшье хүршэ ёһоной һайн харилсаа тогтоохо, хүгжөөхөөр бэлэн байһан тухайдаа мэдүүлнэ.

Баруун Германиин милитаристнуудай ба үһөө нэхэгшэдэй булимтаралгын ямаршье забдалга гаргаа һаань, эрид шанга харюугаар угтагдаха байха гэжэ тон эли тодоор хэлэхые хоёр тала шухалада тоолоно. ГДР-тэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгын хаанаһаашье хэгдээ һаань, Советскэ Союз өөрынгөө мэдэлдэ байһан хамаг бүхы хүсөөр ГДР-тэ туһа хүргэхэ байха.

Европодо эб эетэй, аюулгүй байдал хангахын түлөө, германска асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхын түлөө тэмсэлдэ ГДР-эй ехэ үүргэ дүүргэжэ байһыень Советскэ Союз тэмдэглэнэ. Германиин Демократическа Республика бүхы герман арадай национальна хүсэл эрмэлзэлгые бодото дээрэнь бэелүүлнэ.

Куба тушаа хардалга гүрдэлгэ хэдэг, экономическа ба политическэ талаар хашаха гасаха ябадал үүдхэдэг США-гай хархис, милитарис бүлэгүүдэй политикые хоёр талынхид эрид буруушаана. Советскэ Союз ГДР хоёр саашадаашье Кубын арадта туһалха, дэмжэлгэ үзүүлхэл байха.

Газар уһанай ба хилын талаар арсалдаатай асуудалнуудые эбэй гуримаар шиидхэхэ дурадхалтайгаар дэлхэйн гүрэнүүдэй (правительствануудай) толгойлогшонорто СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын эльгээһэн бэшэг олон гүрэнэй зүгһөө һайшаагдаад байна гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ. Тиимэ хэлсээ баталбал, гүрэнүүдэй хоорондын этигэлсэлгые батадхаха хэрэгтэ шухала удха шанартай байха һэн.

Колониальна дарлалтын ямаршье хэгдэхэ ябадалые СССР болон ГДР эрид буруушаана, мүнөө сагай түрүү үзэл бодолтой асари ехэ хүсэнүүдэй нэгэн болоһон национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдые саашадаашье дэмжэхээр эрид шиидэнхэй байна. Бүхы колониальна оронууд болон арадуудта бээ дааһан байдал олгохо тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн Декларациие хойшолуулангүй бэелүүлхыень СССР, ГДР эринэ.

Урда Корейһээ США-гай сэрэгүүдые гаргаха, Корейе демократическа ёһоор эбэй гуримаар нэгэдхэхэ тухай Корейн арадай, КНДР-эй правительствын зүб эрилтые хоёр талынхид бүрин дэмжэнэ. ООН-до КНР-эй эзэлхэ хуулита эрхэ дары һэргээн бодхоохо шухала гэжэ онсолон тэмдэглээд, американ сэрэгүүдые Тайваньһаа гаргаан зайсуулха тухай КНР-эй эрилтые дэмжэнэ.

Аха дүү хоёр партиин хоорондохи харилсаан ба саашадань хүгжөөхэ арга боломжо тушаа КПСС СЕПГ хоёрой түлөөлэгшэдэй хоорондо ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Марксизм-ленинизмын гол һургаалнуудһаа, социалис интернационализмын, бүрин тэгшэ эрхэтэй, бэе бэедээ этигэдэг, аха дүүгэй ёһоор, нягтаар харилсадаг байха гол ёһонуудһаа үндэһэлһэн эдэ харилсаануудай саг үргэлжэ бэхижэжэ, хүгжэжэ байһан тухайда ехэ ханагяар тэмдэглэгдэнэ.

1957, 1960 онуудта аха дүү партинуудай зүблөөн дээрэ тодорхойлогдоһон, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй генеральна хараа шугамда хэлбэришэгүй үнэн байха тухайдаа хоёр парти дахинаа мэдүүлбэ. Гансал өөрынгөө националис зорилгые үндэһэ болгон, бүхы гол асуудалнуудаар дэлхэйн коммунис хүдэлөөндэ зүришэжэ, тэрээн дотор өөрын бүлэг можо бии болгохоор һэдэжэ байһан, эб таһалха зорилготой КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгые хоёр парти эрид буруушаана. Хитадай хүтэлбэрилэгшэд үнэндөө дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй генеральна хараа шугамһаа гараад, жэжэ буржуазна, националис хараа бодол баримталдаг болонхой. Эдэнэй ябуулгань социализмын хэрэгтэ ехэ аюул тохёолдуулжа, айхабтар ехэ хохидол ушаруулжа байна.

Марксистско-ленинскэ һургаалые зүүнэй ба баруунай оппортунизмһаа хамгаалха, дэлхэйн коммунис хүдэлөөе марксизм-ленинизмын һургаалай үндэһөөр, 1957, 1960 онуудта аха дүү партинуудай хамтадаа баталан абаһан бүхы коммунистнуудай ажал ябуулгын программын үндэһөөр эмхидхэн жагсаахын тула КПСС, СЕПГ оролдолго хүсэлэлгээ һуларуулхагүй гэжэ коммюнике соо онсолон тэмдэглэнэ.

Коммюникейн түгэсхэлдэ иигэжэ хэлэгдэнэ:

— Хоёр талынхид зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар тон адли һанал бодолтой байһан тухайдаа ехэ ханагяар тэмдэглээд, Германиин Нэгэдэмэл социалис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихтын Советскэ Союзда айлшалһан, хоёр парти болон правительствын түлөөлэгшэдэй хоорондоо хэлсээ хэһэн, уулзаһан ябадал, тэрэшэлэн хэдэн арбаад мянган совет хүнүүдтэй хани ёһоор уулзаһан ушар СССР болон ГДР-эй хоорондохи нягта хани барисаае улам хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа дүхэм болохо байха гэжэ батаар этигэнхэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

ҺАЙНААР АЖАЛЛАДАГ ХҮНҮҮД
һайнаар урмашуулагдаха ёһотой

Түлбэриин талаар урмашуулха гуримые колхоз, совхоз бүхэндэ сэхэ шууд бэелүүлхэ

А. У. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй һүүлээр, партиина, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ февралиин 28-да Н. С. Хрущев үгэ хэлэхэдээ, колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бүтээсэ ехэтэй эрхим ажалые түлбэриин талаар урмашуулха гээшэ тон ехэ удха шанартай гээд онсолон тэмдэглээ һэн. Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ бэлэй:

«Совхозой хүдэлмэришэд, колхознигууд хадаа коммунизм эдэбхи үүсхэлтэйгээр байгуулагшад мүн; эдэнэр өөрынгөө ажалаар материальна зөөри баллигые арьбадхана, бүхы арад зондоо эдеэ хоол бии болгоно. Тиимэһээ эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр бии болгодог хүн һайн түлөөһэ абаха ёһотой...

Республика, хизаар, область бүхэндэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин элдэб һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдые түлбэриин талаар урмашуулха арга боломжонуудые һайса тооложо элирхэйлхэ, тиигээд ехэ ургаса абаһанай, продукциин үнэ сэн хямдаруулһанай түлөө ажалай түлөөһэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые тодорхойлхо шухала. Ажалдаа эрхим амжалта туйлаһан хүнүүдые гансал хүндэлэлэй самбарта гаргаха бэшэ, мүн али болохоор түлбэриин талаар урмашуулха хэрэгтэй».

Эрхим бүтээсэйтэйгээр ажалладаг хүнүүдые материальна талаар урмашуулха гуримые шадаал һаа, богони болзор соо зохёожо, бодотоор хэрэглэхэ шухала гээд Н. С. Хрущев заагаа һэн. Тиихэ зуураа, оронойбүхы газар нютагуудта, бүхы ургамалнуудта таарууга ар урмашуулгын нэгэл янзын хэмжээнүүдые зохёожо болохогүй гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглэһэн байна. Ямар нэгэн республикын эрхэ байдалтай таараалдуулан урмашуулгын хэмжээнүүдые зохёохо хэрэгтэй болоно. Абтаһан центнер продукциин зэргээр түлөөһэ үгэбэл зохисотой. Эгээл ехэ дүй дүршэлтэй хүнүүдтэй хамта, мүн үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаһан хүн бүхэнэй нэмэлтэ түлбэри абахаар урмашуулгын гурим зохёогдохо болоно бшуу.

Манай республикын колхоз, совхозуудай ажалшад Н. С. Хрущевой эдэ заабаринуудыень айхабтар һайшаалтайгаар, халуунаар угтажа абаа. **Түлбэриин талаар урмашуулхадаа мүнгөөршье, мүн ороохо тарягаар, хартаабхаар, мяхаар, һүөөр болон бусад эдеэ хоолой зүйлнүүдээр нэмэлтэ түлбэри үгэжэ болохо гээд Н. С. Хрущевой зааһаниень хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ехэтэ һайшаана.**

Ажалдаа эрхим амжалта туйлахада нэмэлтэ түлбэри хайшан гэжэ үгэхэб гэһэн асуудалаар республиканска хэблэлдэ һүүлэй үедэ тусхай бэшэгүүд толилогдоо. Зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, колхозой бухгалтер болон экономистнууд энэ асуудал шиидэ бэшэһэн байна. Материальна талаар урмашуулха, нэмэлтэ түлбэри үгэхэ хэмжээнүүд зарим ажахынуудта зохёогдоод, амжалтатай һайнаар хэрэглэгдэнэ. Мухар-Шэбэрэй управлениин «Коммунизм» колхоздо эрхим ургаса ургууһан механизаторнуудта хэды жэлэй туршада нэмэлтэ түлбэри ороохо тарягаар үгтэдэг. Хоринн үйлэдбэриин управлениин совхозуудта 1962 онһоо хойшо хонишодто нэмэлтэ түлбэри тогтоогдонхой. Иигэжэ олон хурьгадые түлжүүлэн абаһан хонишод урмашуулагдадаг. Нэмэлтэ түлбэридэнь мяха гү, али хурьгадые үгэдэг. Харин тиихэдэнь Кабанскын управлениин зарим ажахынуудай һаалишад түсэбһөө гадуур һааһан һүнэйнгөө түлөө нэмэлтэ түлбэридэ һү абадаг байна. Н. С. Хрущевой заабарилһанай һүүлээр нэмэлтэ түлбэри продуктаар үгэхэ тухай асуудал колхоз, совхоз бүхэндэ анхаралтайгаар зүбшэгдэнэ.

Нэмэлтэ түлбэриин мүнгөөршье, эдеэ хоолооршье үгтөө һаань, ямаршье илгаагүй ха юм гээд хүдөөгэй ажалшадай эрилтые мэдэхэгүй хүнүүд һанадаг. Гадна эдеэ хоолой зүйлөөр нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гээшэ гэдэргээ сухариһан, мүнгэн түлбэриһөө ажалта үдэртэ орохо, эдеэ хоолой зүйл хубааха гуримда ороһон ушар гээд заримашуул ойлгодог. Нэмэлтэ түлбэри мүнгөөр бэшэ, эдеэ хоолой зүйлөөр үгэжэ болохо гү гээд совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үгэ хүүр ехээр гарана. Иимэ гуримаар нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ тухай партиин ЦК-гай, Н. С. Хрущевой заабаринуудай байһаар байтар, республиканска органуудай, хүдөө нютагуудай зарим түлөөлэгшэдэй зүгһөө ёһо тэдэн гурим баримталха ушар тохёолдоно. Совхозуудта нэмэлтэ түлбэридэ эдеэ хоолой зүйл үгэжэ болохогүй, юуб гэхэдэ, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлдэхэ министерствын гаргаһан урдын заабаринууд хазагайруулагдаха, промфинплан дотор иимэ гаргашанууд хараалагдаагүй гээд иимэ хүнүүд баримталдаг. Үгы тэдэ заабаринууд соонь түсэбһөө гадуур абтаһан продукци тухай хэлэгдэнэ ха юм. Энэнь хүн бүхэндэ мэдээжэ. **Ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллаһанай, ямар нэгэн продукци абаха түсэбүүдэй үлүүлэн дүүргэдэһэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри тогтоогдодог. Тиигээд энэ нэмэлтэ түлбэри түсэбһөө гадуур абтаһан продукциһаал үгтэдэг ха юм.**

Нэмэлтэ түлбэри эдеэ хоолой зүйлөөр — ороохо тарягаар, мяхаар, һүөөр болон бусад зүйлнүүдээр үгэхэ гуримые буруушаадаг хүнүүдтэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүд харюу болохо байна бшуу. **«Хүнүүдэй эрилтэ тоодоггүй, ажабайдалһаа таһаршанхай идеалистнууд, оройдоо бүтэхэгүй һанаашалгануудые гаргадаг хүнүүд болохо ёһогүйбди»** гээд Н. С. Хрущев заадаг.

Нээрээшье Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Тарбагатайн, Хяагтын болон манай бусад таряашад өөһэдынгөө бэриһэн хилээмэ эдижэ дадашанхай бшуу. Энээниень хараада абангүй байжа болохо гээшэ аал? Эдэ таряашадта урмашуулхын зорилгоор мүнгэ үгэнхаар, ороохо таряа нэмэлтэ түлбэридэнь үгөө һаа, һураггүй дээрэ. Энэнь юрэдөө, хэндэшье ойлгосотой. Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Хүдэриин колхоз, совхозуудай тарян ажалай, мүн мал ажалайшье хүдэлмэрилэгшэд нэмэлтэ түлбэридэ ороохо таряа үгэбэл зүйтэй гэжэ хэлэдэг байна. Абаһан талхаараа өөһэдөө хилээмэ барихаяа, талха таһалхаяа тэдэнэр һанана ха юм.

Малай фермэнүүд элдэб холын нютагуудаар тарашанхай, хоор хоорондоо холо ажаһуудаг байна бшуу. Энээнһээ шалтагаалан олонхи һаалишад түхэреэн жэл соо шахуу ажахын түбэй газарнуудһаа холо ажаһуудаг. Энэ онсо илгаае харада абаха шухала. Тиимэ болохолоороо малшадай байрлаһан газарнуудта хилээмэ болон бусад продуктнуудые абашаха гээшэ ажахынуудта ехэ гаргашатай. Тиигээдшье малшадта үдэр бүри һая бариһан хилээмэ эльгээжэ байха аргагүй ха юм.

Олонхинь буряад зоной ажаһуудаг аймагуудай малшадай байдалые абажа харяал даа. Буряад зоной гол эдеэ хоолынь мяхан, сагаан эдеэнэй зүйл болодог байһаниинь мэдээжэ. Энэ онсо илгааень түлбэриин талаар урмашуулха гурим зохёоходоо харада абангүй байжа болохогүй. Хубиингаа ажахыда үнеэтэй малшад нэмэлтэ түлбэридэ һү абахагүй, харин мүнгөөрнь абахаяа оролдохо байха. Олохон һаалишад өөһэдтөө үнеэ баридаггүй. Эдээндэ нэмэлтэ түлбэридэнь һү үгөө һаа, түлбэриин талаар ехэ урмашуулга болохо байна. Хонишон нэмэлтэ түлбэридэ мүнгэ абанхаар, хонинной мяха гү, али хурьга абаа һаа дээрэ гэхэ байна бшуу.

Манай овощ ургуулагшад, хартаабхашад хабартаа, зундаа, тарилгын, ургасын хойноһоо харууһалха үедэ ехэ ажал хэдэг, забда сүлөөгүй байдаг. Эгээл энэ үедэ хубиингаа газарта олонхинь ажаллаха, өөһэдтөө овощ, хартаабха тариха сүлөөгүй байдаг. Тиимэһээл эдихэ овощ, хартаабхаяа эдэнэр ниитын хубиһаа абаха ушартай болоно. Овощиин, хартаабхын баян ургаса абаһанайнь түлөө нэмэлтэ түлбэридэ овощ, хартаабха үгэхэ гээшэ ехэ шухала удхатай. Тахяа шубуудые үсхөөдэг, үндэгэ олоор абадаг шубуушад, зүгын мёд ехээр абахын түлөө тэмсэдэг зүгышэд нэмэлтэ түлбэридөө үндэгэ, зүгын мёд абаха дурагүй байха гү? Абахал дуратай байха.

Түсэбһөө гадуур абтаһан продукциин зарим хубиие нэмэлтэ түлбэридэ үгэхэдэ, ажахыда ашатай туһатай гээшэ гү? Түлбэриин талаар урмашуулха иимэ гурим хэрэглэхэдэ совхозой гү, али колхозой продукци «үригдэхэ» болоно гү? Манай ажахынуудай бодото байдалһаа абтаһан тодорхой баримтанууд дээрэһээ үндэһэлэн гаргагдаһан тобшололнууд эдэ асуудалнуудта этигэмээр харюу үгэнэ. Тооложо гаргаһан зарим тобшололнуудые дурдая.

Хэдэ хэдэн жэлэй туршада Яруунын совхоздо хонид олоор һубайрдаг, мүн энээнтэй хамта хурьгад олоор гарзалуулагдадаг байгаа. Жэшээлэн хэлэбэл, 1962 ондо совхоздо 100 хонин бүриһөө оройдоол 47 хурьган түлжүүлэгдэһэн байна. Хонидой һубайралгые болюулхын, хурьгадые һайнаар түлжүүлхын зорилгоор тусхай хэмжээнүүд абтаһан, тэрэ тоодо түлбэриин талаар урмашуулха гурим тогтоогдоһон байгаа. 100 хонин бүриһөө 85-һаа 90 хүрэтэр хурьга абажа түлжүүлһэн хонишондо 1 хурьган, 90-һээ 96 хүрэтэр — 2 хурьган, 96-һаа 100 хүрэтэр — 4 хурьган, 100 хонинһоо 100-һаа дээшэ хурьга абаһан хонишондо 100-һаа дээшэ абтаһан хурьгадай хахадыень үгтэхэ болоһон байна.

1963 ондо совхоздо бүхыдөө 100 хонин бүриһөө 68 хурьгад түлжүүлэгдэнхэй. Ахалагша хонишон Цыдын Дылгырович Бадмаевай бригадынхид 100 хонин бүриһөө 91 хурьга түлжүүлһэн байха юм. Нэмэлтэ түлбэри болгон хонишодто 10 хурьган үгтэнхэй. Харин эдэ хонишод урдань дунда зэргээр абтадаг хурьгадта орходоо олые, 150 хурьга үлүүс түлжүүлжэ табяа. Иигэжэл оролдосотой ажалайнгаа түлөө хонишодшье һайн түлөөһэ абаад, ажахыданьшье горитой олзо оруулагдаа.

Энэ жэлдэ, июниин 1-нэй мэдээгээр, совхоздонь дунда зэргээр 100 хонин бүриһөө 80 хурьган абтанхай. Ахалагша хонишон Дари Рыгзеновагай бригадада 100 хонин бүриһөө 94 хурьган абтаһан байна. Хэрбээ нүхэр Рыгзеновагай абаһан хурьгадаа хүсэдөөр түлжүүлээ һаань, тэрэнэй бригадада абтаһан 91 хурьгадай 13-ниинь нэмэлтэ түлбэридэ үгтэхэ болоно. Энэ бригадада 91 хурьган нэмэжэ абтаһан болоно.

Нарһатын совхоздо 1963 ондо 100 хонин бүриһөө 70 хурьган түлжүүлэгдээ. Ахалагша хонишон Бадарма Дашиевай отарада 599 хонидһоо 599 хурьган түлжүүлэгдээ. Иимэ болохолоороо тус бригадаһаа совхоздо 180 хурьган нэмэжэ абтаа. Эдэ абтаһан хурьгадай 18-ниинь нэмэлтэ түлбэридэ үгтөө.

Эдэ тоо баримтанууд яһала этигэмээр.

Хонидой һубайралгые болюулхын, хурьгадые хоролтогүйгөөр түлжүүлдэг болохын зорилгоор олон ажахынуудта үшөө 1962—1963 ондо хонишодые түлбэриин талаар урмашуулха нэмэлтэ түлбэри тогтоогдоһон юм. Нэмэлтэ түлбэридэ хурьгадые үгэхэ урмашуулгын гуримай тогтоогдоһоной, мүн энэ талаар бусад хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар хонидоймнай тоо яһала олошоруулагдаа. Жэшээлэн хэлэбэл, Яруунын совхоздо 1962 ондо 100 хонин бүриһөө 47 хурьгад түлжүүлэгдэһэн һаа, 1963 ондо 68 хурьгад түлжүүлэгдээ, энэ жэлэй майн хүүшаар 100 хонин бүхэнһөө 80 хурьган түлжүүлэгдээ бшуу. Нарһатын совхоздо 1962 ондо 100 хонин бүриһөө 65,5 хурьган абтаһан һаа, 1963 ондо 70, энэ жэлэй майн эсэс багаар 80 хурьган абтанхай. Хони үсхэбэрилгын баян дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэдһээ гадна, мүн түрүү хонишодой — замай залуурша дай жэшээгээр хурьгадые олоор абадаг, түлжүүлдэг—хэдэн арбаад юрын хонишодой нэмэлтэ түлбэри абадаг ажахынуудта иимэл амжалта түйлагдана. Хонишод эрхимээр ажаллахадаал, салин хүлһэ ехээр абана, тиигээдшье эдэнэй эрхим һайнаар ажаллаха тума ажахынь олзо улам дээшэлнэ.

Тугалнуудые олоор абажа түлжүүлһэнэй түлөө зарим совхоз, колхозуудай малшадта урмашуулгын хэмжээнүүд тогтоогдонхой. Энээн тухайнь дэлгэрэнгыгээр тогтохоор гэжэ һанагдана. Үнеэдые хаһа саг соонь ороондо оруулха, зүбөөр тугаллуулха, абтаһан туталнуудые гарзагүйгөөр түлжүүлхэ хэрэг һаалишадай, мал адуулагшадай, техник-үрэжүүлэгшын, тугалшадай ажалһаа дулдыдадаг. Хэдэ хэдэн ажахынуудта нэмэлтэ түлбэри үгэхэ иимэ гурим тогтоогдонхой. Даажа абаһан үнеэдэй тус бүриһөөнь тугал абажа түлжүүлээд байхада һаалишан, мал адуулагша, үрэжүүлэгшэ, тугалшан бүхэндэ 1—1 тугал, үгы гэбэл, 30 килограмм мяхан нэмэлтэ түлбэридэ үгтэдэг.

Энэмнай ажахын зөөреэр мунайдаһан ябадал, экономикодонь һаад тойбо ушаруулха хэрэг бэшэ аал?

Энээн тухай бодомжолжо үзэе.

Манай республикын эрхэ байдалда нэгэ гүүртэдэ дунда зэргээр 200 үнеэд байлгагдадаг. Эдэ үнеэдые юрэнхыдөө 10 һаалишад һаадаг. 3 адуулагшад, 6 тугалшад, 1 техник-үрэжүүлэгшэ ажалладаг. 200 үнеэдэй тус бүриһөө тугал абажа түлжүүлхэдэнь, эдэ хүдэлмэрилэгшэдтэ бултандань 19 тугал нэмэлтэ түлбэридэ үгтэхэ болоно.

Энэ ушарта ажахынь ямар олзо олохоб?

Олон жэлэй тоо баримтануудые абажа харахада ямар бэ гэбэл, республикын колхоз, совхозууд дунда зэргээр 100 үнеэн бүхэнһөө 65—70 тугалһаа олые түлжүүлдэггүй. 100 үнеэнһээ иигэжэ 100 тугал абтабал энэ гүүртэдэ бүхыдөө 200 тугал абтаха болоно. Харин мүнөө хүрэтэр тэндэнь 200 үнеэдһээ 140 тугал абтадаг байбал, мүнөө 60 толгойгоор олоор абтаһан болоно бшуу. Бүхыдөө 570 килограммһаа дээшэ бэшэ шэгнүүртэй 19 тугал нэмэлтэ түлбэридэ малшадта үгтэхэ байна. Харин ажахыдань 40 тугал үлдэнэ. Эдэнь нэмэлтэ түлбэри болгон үгэхэ үедэнь (6 һаратайдаа) тус бүридөө адагынь центнер хахад, бүхыдөө 6000 килограмм шэгнүүртэй болоһон байха. 5·30, 6000 килограмм гэһэн тоонуудые жэшээжэ харыт. Ажахыда экономическа талаараа ямар ехэ туһатай байһаниинь элитээр харагдана.

Туталнуудые түлжүүлэн табиһанай түлөө ажахы бүхэндэ заабол иимэл нэмэлтэ түлбэриин гурим тогтоохо ёһотой гэгдэнэ бэшэ ха юм. Энэ ушарта ажахын онсо өөрэ илгаае, ажахынь хүгжэлтын хэмжээе, кадрнуудайнь ямар бэлэдхэл, мэргэжэлтэй байһаниие харада абаха шухала. Эндэ түлбэриин талаар урмашуулгын гол гурим тухайл хэлэгдэнэ. Энэ гуримай бодотоор бэелүүлэгдээд байхада, ажаллажа байһан хүн түлбэриин талаар урматайгаар ажаллаха, ажахыньшье олзо доход улам ехээр оруулха болоно.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудта энэ асуудалда балай бодомжогүйгөөр хандадаг, арга боломжонуудые нарин нягтаар тооложо, тодорхойлжо үзэдэггүй, ажахынгаа онсо илгаае харада абадаггүй байна. Энээнһээ уламжалан горитой алдуу эндүү гаргагдадаг.

Жэшээлбэл, Яруунын совхоздо һү ехээр һаагшадые түлбэриин талаар урмашуулхын зорилгоор түсэбһөө гадуур һааһан һүнэйнь үнэ сэнгэй 25 процентые һаалишадта үгэхөөр шиидхэгдээ һэн. Энээниие хүн буруушаахагүй гэжэ һанагдана. Тэрэл приказ соонь баһа иигэжэ бэшэгдэнхэй: «гүүртэдэ бүхыдөө түсэбһөө гадуур һаагдаһан һүнэй үнэ сэнгэй 25 процентые мал адуулагшадта үгэхэ». Энэнь юун гээшэб? Түсэбһөө гадуур һаагдаһан 100 литр һүнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри һаалишанай абаа һаань, мал адуулагша энэ һаалишанһаа 3 дахин ехэ һү абаха болоно. Юуб гэхэдэ, 1 һаалишанда 20 үнеэд даалгагданхай, харин мал адуулагша 60—70 үнеэдые харууһална ха юм. Энэнь таарамжатай гээшэ гү? һү һаалиин нэмэсэ мал адуулагшаһаа ехээр дулдыдадаг гээшэ ааб даа. Гэбэшье тэрэнэй ажалые һаалишадайхиһаа 3 дахин ехээр сэгнэхэ болохо аал! Энэ ушарта совхозой хүтэлбэрилэгшэд тус асуудал тухай һайса бодомжологүй.

Ондоо жэшээ дурдабал, Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениинхид ажахынуудтаа дурадхал һанамжануудые зохёоходоо, нэмэлтэ түлбэридэ үлүүсэ ехэ ороохо таряа үгэхэ гэжэ түсэблэжэрхёо. Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ 6 центнер хүрэтэр ороохо үгэхөөр хараалагданхай. Иимэ ехэ ороохо тарян малшадта хэрэггүй. Ехэ ороохо таряа гаргашалхадань, ажахыдашье туһа нэмэригүй. Харин үлүү гараһан ороохо тарянаиинь гүрэндэ худалдагдаа һаа, үгы гэбэл, малда эдюулхэеэ холимол тэжээлээр андалдаа һаа дээрэ.

Олон хүнүүдэйл нэмэлтэ түлбэри абахын тула гээд продукци абаха доошолуулагдаһан түсэб зохёодог ушар үзэгдэдэг. Түнхэнэй управлениин зарим ажахынуудта иимэ ушар тохёолдоно. Һаалишадта урдынхиһаа үсөөн үнеэд даалгагдадаг, һү һааха доошолуулагдаһан түсэб үгтэһэн байна. Иимэ таарамжагүй ябадал ажахынуудай экономикодо ехэ һаад тойбо ушаруулха, кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һаад тохёолдуулха байна. Гэхэ зуура юрын хүдэлмэрилэгшэдэй дүүргэхэ аргагүй, продукци абаха дээшэлүүлэгдэшэһэн түсэбүүдые зохёолтогүй гээшэ ааб даа. һүүлэй табан жэлэй туршада хэгдэһэн ажалые харада абан, энээнһээ үндэһэлэн, ажалай даабари зохёогоо һаа таарамжатай. Олохон ажахынуудта даабари иигэжэл табигдадаг. Үнгэрһэн энэ үе соо хүн бүхэнэй хэһэн ажалые дунда зэргын хэмжээгээр харада абан, ажалай нормо зохёобол таарамжатай гээд Н. С. Хрущев заана. Энэ ня[...] үлүүлэн дүүргэһэн хүн нэмэлтэ т[...] бэри мүнгөөр гү, али продуктаа[...] ха эрхэтэй болохо бшуу. һүүлэ[...] бан жэлэй туршада даажа а[...] үнеэдэйнгээ тус бүриһөө һаа[...] жэлдэ 2000 литр һү дунда з[...] һааһан байг даа. Эды шэнээн һү[...] лишад һаадаг болоо ха юм. Сы[...] даа улам ехэ һү һааха зорилго[...] дань табигдана. Энэ хэмжээ [...] дээшэлүүлээд байхадань нэмэлтэ [...] бэри үгэдэг болоо һаа зүйтэй. [...]

Тарян ажалай хүдэлмэрилэ[...] тэ урмашуулгын иимэ гурим [...] гаая таарамжатай. Бүхы ургама[...] дай ургаса гансашье таряа[...] оролдоһоо дулдыдадаг бэшэ, [...] байгаалиин эрхэ байдалһаа [...] дулдыдалсадаг. Ургаса абаха [...] ринуудые зохёоходоо энэ уш[...] яажа харада абаха ёһотойб [...] асуухаар. һүүлэй табан жэлэй [...] шада ямар ургаса хуряагдаһа[...] гааб, тэрээниинень таарамжатай байха [...] эгээл зүб, таарамжатай байха [...] но. Үнгэрһэн энэ табан жэлэй [...] шада сагай уларилай талаар [...] шье, муушье ушаралнууд тохёо[...] һон байха ёһотой. Эдэ жэлнүү[...] туршада дунда зэргээр ургуулагд[...] ургасань гол хараа хэмжээн [...] ушартай. Энэ хэмжээе дээшэлүү[...] дэ нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ боло[...]

Урмашуулгын гурим иигэжэ [...] хёоходо тарян ажалай, мал а[...] нилээд дүршэлтэй түрүүшүү[...] хамта ажалайнгаа бүтээсэ дээшэ[...] һэн юрын хүдэлмэрилэгшэд н[...] түлбэри абаха байна.

Түлбэриин талаар урмашуулха [...] рим зүбөөр тогтоохо гээшэ ехэ [...] хала хэрэг болоно. Энэ хэрэгтэ [...] домжогүйгөөр хандажа, яража [...] хогүй бшуу. «Долоо дахин хэм[...] нэгэ дахин отоло» гэдэг арадай [...] һон үгые энэ ушарта харада [...] бал зүйтэй. Зүгөөр шиидхэбэрин[...] талагдаад, урмашуулгын гуримай [...] хёогдоод, бодотоор бэелүүлэг[...] эхилхэдэ, гэдэргээ сухариһанай [...] рэггүй. Үнэн сэхэ ажалаараа ол[...] салин хүлһыемнай заабол намда [...] гээд ажалшан бүхэн батаар на[...] ёһотой.

★ ☆ ★

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэ[...] түлөө урмашуулгын хэмжээнүү[...] сэхэ шууд бэелүүлхэтээ хамта [...] ральна талаар урмашуулха хэ[...] нүүдые багаханааршье һулад[...] болохогүй. «Хүдөө ажахын үйл[...] риин түрүүшүүл, манай суута [...] мэй залуушад — хүнэй нэрэ [...] дые дээрэ үргэһэн, һайн һайхан [...] жэ шанартай хүнүүд болоно» [...] Н. С. Хрущев хэлэдэг. Олон [...] юрын ажалшад, түрүүшүүлэй жа[...] гээр ажалладаг хүнүүд иимэ [...] зэргын шанжа шанартай болох[...] сэдэг. Хүн бүхэнэй ажалда т[...] сэгнэлтэ общество, коллектив [...] дэг гээшэ. Энэ үгэһэн сэгнэлт[...] хайша хэрэгээр хандадаг хүн [...] ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, [...] хүнүүдэй дунда байхагүй бшуу. **[...] ществын ашэ туһада ажаллаха [...] тэнь моральна талаар урмашу[...] гээшэ совет хүндэ угаа ехэ удха [...] нартай.**

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, [...] нииие хаа хаанагүй тунхаглан [...] руулха, мүрысөөнэй дүнгүүдые [...] соонь гаргаха, хүн зондо дүү[...] түрүүшүүлые магтаалда хүр[...] эдэнэй дүй дүршэлые магтан да[...] руулхэ, нэбтэрүүлхэ, түрүүшү[...] хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые [...] гээшэ, мүн бусадшье урмашуу[...] олон хэмжээнүүд ехэ удха ша[...] тай байна.

Бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг [...] нүүдые моральнашье, материал[...] ньшье талаар урмашуулха—иимэ [...] рилго мүнөө табигдана.

Михаил Доржиев энэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ эрхим һайнаар хүдэлжэ гараа Нүхэр Доржиев Яруунынгаа управлениин Исэнгын совхоздо түрүү тракторист юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Доржиев. Г. ТОКМАКОВОЙ фото.

100 үдэр соо—1000 — килограмм нэмээе —

Зэдэ голой эхиндэ гэхээр, Хамар дабаанай боори хадхан һууриһаһан манай колхоз эбэртэ бодо мал, адуу үсхэдэг гол һалбаритай ажахы байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ артелиимнай ехэнхи олзо доход мал ажалһаа абтадаг. Энээнһээ уламжалан, манай колхозой гол зорилго юуб гэхэдэ, адууһа малайнгаа ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхэ гэһэн асуудал болоно ха юм даа.

Тиигээдшье артелиимнай гэшүүд бүри мүнөө жэлдэ мяха абалгаар партиин табиһан «75—16» гэһэн зорилгые бэелүүлжэ шадахабди гэһэн уялга хамтынгаа суглаан дээрэ ниитэдээ зүбшэжэ абаад һэн. Баталан абаһан тэрэл хараагаа бодото дээрэнь гүйсэдхэхын хойноһоо манай малшад тэмсэжэ байна.

Манай мал адуулганда ябажа түлжэдэг, зунай бэлшээриин үедэ таргалдаг гээшэ. Иимэһээ бидэ зунай хүхэ ногооной үедэ малаа һайнаар адуулжа, таргалуулжа үрдихэ гэжэ ехэ оролдолго гаргадагбди. Тиихэдээ бүхы залуу болон гүрэндэ тушаагдаха мал хадаа аяар холын хада уулын гүн тунга бэлшээридэ туугдажа, намарай ольбоной унатар шахуу тэндэ байлгадагбди.

Хада хүбшын соорхой, майлануудай бэлшээриин ногоон эдинсэтэй. Үһаншье элбэг. Һоно батаганаан гэжэ тэндэ огто байхагүй, ходол һэбшээ һэрюун байдаг юм. Тиимэ газарта малые үдэр һүнигүй адуулаад байхада таргалаагүйдөө аргаһгүй бшуу. Тийгэбэшье тэдэниие шадажа адуулха хэрэгтэй. Хүбшын бэлшээридэ мал адуулжа һурамал малшад манда олон. Сүүдхэдээ малайнгаа тус тусайнь шэгнүүрые килограммаар, дээшэнь нэмээжэ амжаһан, дүй дүршэлөөр баян адуулгашаднай малаа туугаад мүнөө баһал мүрысөөндэ бултаараа оролсохо гэжэ нэгэн дуугаар шиидээ, тус тустаа уялгануудые абаа. Зарим нүхэд сүүдхэ бүхэндэ 900 граммаар, зарим бэрхэшүүл 1.200 граммаар нэмээхэбди гээд үгэ хүүрээ үгэһэн байна.

Холын бэлшээридэ намар хүбшэһөө буухалаарнь бэлэдхэлдэ тушаагдаха 650 томо эбэртэ бодо мал, 1.000 шахуу бурүу, хашарагууд шэнэ газартаа дадажа, малшад түбхинэжэ байһан үетэй. Сэхынь хэлэхэдэ, хүбшэ аад, дээрэ гашоод байна. Иигэжэ байгаад таараха таараха руунь бэлшээриинь хэмжээе хаража байгаад лэ таргалуулха, түлжүүлхэ һубай малнуудай гол, хүндынүүдэй эхинэй тала майлын, соорхойн бэлшээридэ гаргагдаад байна.

Холын бэлшээридэ гаргагдаһан мал булта шэгнэгдэнхэй тоо бүридхэлынь нягтаар хэгдэнхэй. Зүгөөр һара бүхэндэ малаа шэгнэжэ шадахагүйбди. Намар, хүбшэһөө буухадань дүнгынь гаргагдаха юм. Ушарынь гэхэдэ, тэдэ бэлшээридэ ошолгомнай бэрхэтэй ха юм. Хазаар моринной, малай ябаха субасаһаа бэшэ харгы энээн руумнай үгы бшуу. Малшадай хэрэгсэл, малда эдюулхэ дабһан болон бусад зүйлнүүд эртэнһээ абаашагданхай.

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИДЭ

хүбшэеэ гараба гээшэ.

Һая «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй хуудаһанууд дээрэ республикын бэрхэ малшад — үхэр адуулагшадай дүй дүршэл тухай ехэ һонин зүйл хэблэгдэбэ. Хүдэриин совхозой адуулагшад нүхэд Ломоносов, Гуляев гэгшэдэй хэрэглэдэг мал адуулдаг гуримые манай малшад ехэ һонирхожо уншаһан байна. Манай колхозой бэлшээри нэгэ бага өөрсэ ондоо байдалтай юм. Тиигэбэшье зарим газарта бэлшээриеэ хэдэн хубаажа, загонно гуримтайгаар һэлбэжэ байгаад адуулхада таатай гэжэ хөөрэлдэнэд.

Зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 100 килограммаар нэмээхэ гээшэ ехэ һайн хэрэг, мандашье тиимэ нүхэд яһала бии. Манай колхозой адуулагшад тэрэ зар һэн тулада ногоон хожом бултайжа, малнай ногоондо һаял садажа байна. Садажал абабал, таргалжа захалхань ха юм.

КПСС-эй гэшүүн, гүүртые даагша Цыбикжап Шойдорович Черниковнов, Найжит Цыбикова (һамганиинь), Гарма Дондоков гурбан колхозойнгоо газарһаа аяар холо оршодог һонгинтын бэлшээри зөөнхэй. Тэдэнэр 420 үхэр даажа абанхай. Харууһалжа ябаһан малайнгаа толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхэ бүхэндэ 900 граммһаа дээшэнь нэмээхэ гэһэн уялга абанхай.

Гэр бүлэ Жанчин Цыденов, Ханда Базарова гэгшэд 140 үхэртэй Зэдын эхинэй бэлшээри гаранхай, тэндэ намар болотор байрлаха юм. Мүн тэндэ Даши Норхоевтон хоюулан гэрээрээ 153 буруутай зөөжэ

Түлжүүлэгдэхэ, адуулан таргалуулагдаха малай харууһалгын ажалай гол нэмэлтэ түлөөһэн имагтал малай шэгнүүрһээ дулдыданхай.

Республикын түрүү малшадай дүй дүшэлые өөһэдынгөө ажал хүдэлмэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, зун, намарай бэлшээриин үедэ адуулагшан бүхэнэй харууһалжа ябаһан һүрэгэйнгөө толгой бүриинь шэгнүүрые 100 гаран килограммаар нэмээхэ гэһэн ехэ тэмсэлдэнь али бүхы туһаламжа хүргэхэ, таарамжатай эрхэ байдал олгохо гэжэ колхозой правлени, партийна эхин организаци оролдохо байна.

Н. ВАНЧИКОВ,
Захааминай аймагай «Байгал» колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

Г. ЧИМИТОВ

ГАЗАР

Урдам дэлгээтэй сүлөөтэ уужам газар,
Урин амгалан сагай жабхаланта газар,
Энэ — манай, России дуулим газар.
Энэ — бидэ Буряадай жаргаланта газар.
Хэр угай түүхээр баян газар,
Хэнтэг дайсадые хорхойтуулһан газар.
Хүлэг моридой табаралдаһан газар,
Хүнэй хүбүүдэй тархяа табиһан газар.
Хатуу сагуудта хамгаалагдаһан газар,
Халуун дураар дулаалагдаһан газар.
Хамтын, манай, колхоз, совхозой газар,
Хабар дахяад ажалаа эхилхэ газар.
Ажалаа эрхилхээ агроном ерээл, газар,
Агуу химитэй нүхэсүүлхэ гээл, газар.
Арад зоной зорилго иимэл,
Алдарта партиин заабари иимэл, газар!
Олон мэргэжэлтэд бэеэ зэһээл, газар,
Оньһон техникэшэд замдаа бэлдээл, газар,
Шадалынь ехэ, хүсэниинь ехэл, газар,
Шамдаа ханданал — нүхэр — гэжэ газар:
— Бүхы эрдэмээ зорюулхамнайл, Газар,
Бүхы шадабаряа гаргахамнай, Газар.
Хайраараа бү орхииш, хэшээгыш, Газар,
Хамаг баян бэлэгээ дэлгээгыш даа, Газар!

ОЙ ТАЙГАЯА ТҮЙМЭРҺӨӨ АРШАЛХА

Манай республикын горитой хубиие ой тайга эзэлдэг. Байгаалиимнай энэ баялиг арад зондо айхабтар аша туһатай, арадай ажахын олон һалбари хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай. Республикынгаа энэ баялигые гамтайгаар хэрэглэхэ, хамгаалха тон шухала. Илангаяа гал түймэрһөө хамгаалха хэрэгтэй.

Ой тайгын гал түймэр арадай ажахыда ехэ хохидол ушаруулна. Үнэтэ модон галдагдан хосорно, залуу модон гэмтээгдэжэ урганагүй, агнууриин, загаһанай ажахы хүгжөөхэ хэрэгтэ һаад ушаруулагдана. Мүн таряанайшье ургасада муугаар нүлөөлнэ. Бэлэн болгогдоһон хюрөөдэмэл продукци, ажаһуудалай, ажахын, үйлэдбэриин барилга, мал, ан гүрөөл түймэрһөө гэмтээгдэнэ, хосорно гээшэ.

Ой соо ябаһан зарим хүнүүд түймэр табина. Тэдэнэр гал түлижэ, тэрэнээ хүсэдөөр унтараангүй ябашадаг, носожо байһан зуруул, тамхияа хаяад, арилшадаг байна. Ой соо амарха, сэнгэхэ гэжэ ошоһон үхибүүдэй гэмээр хуурай модон дүрэжэ, түймэр болоно. Ахамад нүхэдэй хиналтагүйгөөр өөһэдөө ой гараһан үхибүүд түүдэг носоожо, тэрэнээ унтараангүй арилшадаг.

Мүнөө эгээл аюултай саг ерэбэ. Ой соо ногоон ургажа байнхай, шэнэһэн модон үшөө шэлбүүһэгүй байһаар. Хуурай нарһан ой соо түймэр ехэ түргэнөөр таража ябашадаг гээшэ. Амарха, сэбэр агаараар амилха гэжэ мүнөө олон хүн ойдо гарадаг болоо. Зунай амаралтын сагта үхибүүд олоороо аяншалгада гарана. Мүн туристска аяншалгаар, ашагта малтамалнуудые бэдэрхэ зорилгоор олон хүн ой тайгаар зайна. Геофизическэ, геоботаническа, астрофизическэ, газарай, модоной байгуулгын олон[...] ти мүн лэ ой соо һууриханхай. [...] дэнэр арадай ажахыда удха шана[...] ехэ ажал, шэнжэлгэ хэнэ. Харин [...] лай аюул тухай мартажа болохо[...] гээшэ. Хуурай, халуун сагта һа[...] тай байхадаа илангаяа аюултай. [...] соо ябагшад энээн тухай ходо һа[...] жа ябаха ёһотой. Голдо, үһан сээр[...] дэ дүтэ газарта түүдэг носоожо бо[...] хо. Тиихэдээ тэрэ газараа хуурай [...] гоо, набша намааһаа сэбэрлэхэ [...] хала. Түүдэг һайнаар унтараахы[...] ла дээрэнь үһа адхаха гү, али шо[...] хаяха хэрэгтэй.

Мүнөө ой соо, илангаяа респуб[...] кымнай хойто зүгэй тайгада ехэ т[...] мэр болоно. Энэ ушар хүн бүх[...] һанаа зобоохо ёһотой. Богони са[...] 150 түймэр носоһон байна. Баун[...] ой тайгада 34 түймэр боложо, ехэ [...] зар эзэлэгдээ. Гал түймэр сара[...] тула ехэ хүсэн хэрэглэгдэхэ у[...] тай. Хүнүүд тэндэ вертолёдоор аб[...] шагдана, һууриин тосхонуудһаа [...] лын газарай хүшэр байдалда баат[...] шалга гарган, галай аюултай тэм[...] хэ баатай болоно. Гал түймэр ун[...] рааха хэрэгтэ хүнэй хүсэ шадал [...] гагдана, материальна ехэ гарга[...] хэгдэнэ.

Ой соо ошожо амархадаа, га[...] аюул тухай бү мартыт гэжэ хэ[...] хүсэлэнтэйб. Байгаалиингаа энэ ба[...] лигые бултадаа хамгаалдаг, аршал[...] болыт. Гал гээшэ ой модоной эг[...] ехэ дайсаниинь гэжэ бү мартыт. О[...] тайгадаа гамтайгаар хандадаг б[...] лоёл.

В. СОТНИКОВ,
РСФСР-эй главлесхозой ой модоной ажахын, ой модо хамгаалгын Буряадай АССР-таа инспекциин главна инспектор.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной июниин 16.

..АЛША, ҺААЛИШАДЫЕ ИИГЭЖЭ ХАНГАНАБДИ

..эдеэнэй салгидаха саг ..»,— гээд хүн бүхэнэй ..гаангүй хүхюу баяртай... ..ань гайхалгүй.

.. хамта малшад, һаали... ..уудалай аятай зохид архэ ..охо, тэдээнэй бэеын элүү... .. хамгаалха гээшэ маана... ..элгын хүдэлмэрилэгшэдэй ..рюун уялга болоод байна. ..дын аймагай Петропавлов.. ..ой больницынхид энэ та... ..жэ байнаб?

..нэн түрүүн һаалишадые ..и һаамай түлэг сүлөөгүй ..ха түсэб, хэмжээ ябуулга... ..таараа зүбшэн баталжа ... Тиихэдээ врач бүхэн не... ..өөрынгөө участок дээрэ ..арадаг, һаалишадай бэеын шалгажа үзэдэг, хөөрэлдөө .., ном зурагуудые малшадай ..адаг, элүүр энхын булан .., мүн врачебнэ амбулато... ..й таба бүхэндэ тусхай гра... фермэнүүд дээгүүр ябадаг .. Участково врачнууд иимэр... ..э хүдэлмэрээ эмхидхэнэ.

.. больницаһаа нүхэд Бутако.., Тепляшин Г. Н., Шальчуте ..он бусад илангаяа шалгаржа ..

Жэшээнь, хирург Тепляшин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Гэгээтэ, Наран гэжэ һууринуудта ошоходоо, малшадай бэеын элүүрые тон наринаар шалгажа үзэһэн, ариг сэбэр тухай һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэһэн, санитарна бюллетень гаргаһан байна. Тэрэшэлэн ХХ партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Доодо Үшөөтэйдэ һаалишадай байра байдалые тодорхойгоор шэнжэлжэ үзэһэн, олон дутуу дунданудые элирүүлжэ, энээн тухайгаа колхозой правлениин урда асуудал табиһан, яаралтай хэмжээнүүдые абахыень баадхаһан байна. Тиигээдшье удангүй Зэдын сомоной Совегэй сесси зарлагдажа, малшадай культурно-ажаһуудалай эрилтые ямараар хангажа байһан тухай тэндэ дурсагдаһан колхозой правлениин түрүүлэгшэ тоосоһон, тусхай тогтоол абтаһан юм.

Гадна нүхэр Тепляшин һүнэй амһарта, һаалишадай хүбсаһа хунар гэхэ мэтын ямар байһаниие баһал орхингүй шалган үзэдэг. Халаадгүй газарта халаад абхуулхын хойноһоошье оролдоо.

Эдеэ хоолоор, эд бараагаар һаалишадай ямараар хангагдажа байһые анхаралдаа абалсадаг, сельпо болон совхозрабкоопуудтай холбоотой байдаг.

Больницымнай бусадшье врачнууд иимэрхүү юумэ хэдэг.

Врачебнэ амбулаторимнай 2—3 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэр өөрын онсо график зохёожо, фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр аяншалдаг. Мэнэ һаяхан «Октябрьский» болон Борьёогой совхозой холын фермэнүүдээр ябажа ерээ. Тиихэдээ үбшэнтэниие үзэһэн, тэдэндэ зүбшэл үгэһэн, эм дом барюулһан, мылэ, грелкэ гэхэ мэтын санитарна эд бараануудые худалдаһан юм.

Санитарно-эпидемиологическа станциинхиднай врач нүхэр Шальчуте Г. А. гэгшын хүтэлбэри доро хүдэлдэг. Тэдэмнай мүнөө үедэ бүхы һаалишадай элүүр энхэ байдалые шалгажа үрдинхэй, мүнөө недели бүхэндэ 3—4 дахин фермэнүүд дээгүүр аяншалдаг.

Гадна томо томо фермэ бүхэниие өөрын аптечкатай болгожо байнабди. Энэ хэрэгтэ Борьёогой совхозой, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд илангаяа ехэ жүдхэмжэтэйгөөр хандана.

Участогта хүдэлжэ байгаашад сооһоо Борьёогой совхозой фельдшернүүд Галя Бутакова, Валентина Залуцкая гэгшэд илангаяа суурхадаг болонхой. Тэдэнэр баталагдаһан графигаа нэгэшье һаатуулангүй дүүргэдэг, һаалишадай зүгһөө хододоо баясхаланда хүртэдэг.

Малшадай дунда врачнуудаймнай юу хэжэ байһаниинь тусхай дэбтэр соо тэмдэглэгдэдэг, декада бүхэнэй дүнгүүд согсологдодог, хэнэй ямараар хүдэлһэниинь бүридхэгдэдэг. Тиихэдээ ямар дутуу дунданудай тохёолдоһон, тэдэниие яажа усадхаха тухай өөрынгөө совет дээрэ зүбшэн хэлсэдэг, энээн тухайгаа аймагай болон сомоной Соведэй гүйсэдкомуудта, депутадуудта дары саг соо мэдээсэдэг, шухала ушарта ямар нэгэн туһаламжа үзүүлхыень гуйжа хандадаг байнабди.

Саашадаа зунай фермэ, гүүртэнүүдые бүри һайнаар хангажа, өөһэдһөөмнай дулдыдаха хамаг хэмжээнүүдые бэелүүлхэбди.

Иигэжэ манай эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэд элдин дулаан сагта сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абаха хэрэгтэ хубитаяа оруулха байна.

З. ПИРОГОВА,
Зэдын аймагай Петропавловкын больницын ахалагша врач.

Николаевтанай бүлэ нэмэбэ

МОСКВА. Валентина Николаевна Терешкова Андриян Николаев хоёр июнин 8-да басагатай болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валентина, Андриян, тэдэнэй басаган, Валентинын эхэ Елена Федоровна түрэлгын гэр соо.

ТАСС-ай фотохроника.

..ОМ—ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАНИ БОЛОГ ЛЭ

(Номой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнһөө)

..й республикын бии боло.. ..ан үедэ—1923 ондо орой.. ..зын ном гаража байһан ..и мүнөө 250—300 ондоо номууд хэблэгдэжэ байдаг .. Ном хэблэхэ талаар ма.. ..эн дэлхэй дээрэ нэгэдэхи ..элнэ. 1963 ондо орон до.. 77 мянган ондо ондоо нэрэ.. хэблэгдэжэ гараһан байна. .. дэлхэй дээрэ гарадаг б.. ..ой дүрбэнэй нэгэ хуби боло.. ..ай орон дотор 138 хэлэн .. хэблэгдэнэ.

..бүхы баялигые уншагшадта, ..кын эгээл холын нютагууд.. ..тэхэ ёһотойбди. Номой ху.. наймаанай хүдэлмэрилэгшэ.. .. зорилго энэ байһаниинь ..той.

.. республика дотор номой .. наймаанай ямараар эрхи.. .. байһан тухай, энээниие ..улха арга зам тухай номой .. наймаанай хүдэлмэрилэг.. ..республиканска зүблөөн дээ.. ..хөөрэлдөөн болобо. Буряадай .. Министрнүүдэй Соведэй .. хэблэлэй управлениин на.. .. **Ц. Ц. Дондунов** элидхэл ..

..аа ороной номой худалдаа ..ай эмхинүүдтэ хүдэлдэг 200 хүн энэ зүблөөндэ хабаада.. .. Яхадай АССР-эй потребсою.. ..олэгшэ нүхэр Бадьянов, .. областиин Усть-Ордын ..льна округой номой худал.. ..аймаанай хүдэлмэрилэгшэд ..лтахинова, Петрова гэгшэд ..лөөндэ хабаадалсаба.

.. республика дотор номой .. үргэнөөр эмхидхэгдэнхэй. .. книготоргдо тусхай шаг.. 9 магазин, 20 киоск, 9 ав.. ..ородог юм. Эдээнһээ гадуур ..союз ном худалдадаг тус.. ..алтэй 48 магазинтай. Мүн .. эмхи зургаанууд ном ..аг юм.

.. зарим магазинууд, рай.. ..озууд, ном худалдадаг ..д ажал хэрэгтээ амжалта .. Улаан-Үдэ городой номой ..и магазиниие даагша Люд.. ..нокентьевна Поповае, Хори .. номой магазиниие даагша Афанасьевна Доржиевае, ..олбооной Хориин киоскые даагша Александра Дмитриевна Боковае болон бусадые зүблөөн дээрэ магтан дурдаба. Номой худалдаа наймаа эрхилдэг түрүү хүнүүд дүй дүршэл тухайдаа эндэ хөөрэжэ үгэбэ.

Эдэнэр хүн зоной эрилтые анхаралтайгаар хангадаг, олониитын туһаламжада дэмжэн хүдэлдэг гуримтай. Мяха-консервын комбинадтахи номой магазинай хүдэлмэрилэгшэд комсомолой райкомтой, һургуулинуудтай холбоотойгоор хүдэлдэг, библиотекэнүүдтэ, уншалгын залнуудта, цехүүдтэ, хамтын байранuудта ошожо ном худалдадаг, айлнуудаар ябажа наймаалдаг гуримтай. Номой Бүхэроссин һарын туршада соо номой базаар дүрбэ дахин эмхидхэжэ, ехэ юумэ хэгдэһэн байна. Энээн тухай нүхэр **Попова** хөөрэжэ үгэбэ. Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй коллективайнгаа хүдэлмэри тухай Хориин номой магазиниие даагша **М. А. Доржиева** хөөрэһэн байна.

Эдэ бүхы жэшээнүүдэй хажуугаар мүн номой худалдаа наймаа эрхилхэ хэрэгтэ дутагдалнууд тохёолдоно гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Соёл сурталай энэ шухала хүдэлмэри арад зоной культурна эрилтэһээ, мүнөөдэрэй зорилгоһоо гээгдэжэ ябана гэжэ хэлсэбэ.

Буряадай книготоргын, Буркоопсоюзай хүтэлбэрилэгшэд номой наймаа эрхилхэ хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандана, заримдаа гансал олзынгоо талые харана. Үнгэрэгшэ жэлдэ книготорг худалдаа наймаанайгаа түсэб хэды дүүргээшье һаа, 11 мянган түхэриг гүрэндэ дутуугаар үгөө, нормоһоо гадуур аяар 97 мянган түхэригэй бараа барижа байгаа. Бибколлектор ном худалдаха түсэбөө дүүргээгүй.

Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо хүдөө нютагуудта ном худалдалга ургаагүй, харин доошоо ороһон байна. Энэ хадаа Буркоопсоюзай муугаар ажаллаһаниие харуулна ха юм. Буркоопсоюз ном худалдаха түсэб жэл бүри багал болгожо байдагынь гайхалтай. Жэшээнь, 1961 ондо 460 мянган түхэригэй ном худалдахаар түсэблөөд, харин 1963 ондо — 400 мянган түхэригөөр түсэблөө юм. Буркоопсоюзай хүтэлбэрилэгшэд зарим нютагуудые номһоо хаһаһан болоно. Иимэ эрхэ эдээндэ хэн үгөөб? Жэшээнь, Сэлэнгын совхозой 2-дохи отделенидэ нэгэшье ном байхагүй. Хүдэриин сомоной Алтай нютагта оройдоо ганса ном байгаа. Томо тосхонуудһаа холуур 10 мянган точконуудта хонишод, малшад, загаһашад, геологууд ажаһуудаг. Эдэнэр мүн лэ элдэб номуудые абажа байха дуратай зонууд ха юм. Гэтэр номой худалдаанай хүдэлмэрилэгшэд эдэ ажалшадта хүрэжэ ошоогүй байһаар.

— Хүнүүд ном худалдажа абаха дурагүй юумэл, — гээд зарим залхуу наймаашад хэлэхээ һанадаг. Энэмнай залхуу ябадалаа халхалһан ушар болоно. Мүнөө үеын колхознигууд, хүдэлмэришэд ном уншаха дуратай байһаниинь һэжэглэшэгүй. Номдо дуратай, хэрэг ажалаа һайса мэдэхэ хүнүүд энэ хүдэлмэридэ ябаха ёһотой гэжэ энэ зүблөөн дээрэ бултадаа мэдүүлбэ.

Буряадай номой хэблэлэй гаргадаг продукци муугаар тараагдана гэжэ худалдаа наймаанай организацинуудта ехэ эрилтэ хэгдэбэ. Илангаяа хүдөө ажахын дүй дүршэл тухай бэшэгдэһэн номууд мууса тараагдана гээд номой хэблэлэй главна редактор нүхэр **Дугаров** мэдүүлбэ. Мүн буряад хэлэн дээрэ гарадаг номуудай худалдаан муугаар эмхидхэгдэнхэй. Зарим ород нютагууд руу буряад олон номуудые эльгээжэрхихэдэнь, тэндэхи магазинуудта хэдэн жэлээр хэбтэдэг байна. Тиигээд буряад газар нютагууд руу нэгэшье ном түрэлхи хэлэн дээрэнь эльгээдэггүй ушар али олон үзэгдэдэг.

Республикын һургуулинуудай учебнигүүдээр мууса хангагдадаг тухай гэгээрэлэй министрэй орлогшо нүхэр **Никоров** онсолон тэмдэглэбэ.

Номой наймаа эрхилхэ хэрэг һайжаруулха тухай олон һанамжа дурадхалнууд оруулагдаа.

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Д-Н. Т. Раднаев** зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад социалис уялга баталан абаад, Шэтын областиин номой худалдаа наймаашадые мүрысөөндэ уриба.

Э. ЛЕОНТЬЕВА.

Зундаа үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һаахын түлөө

ХҮСЭТЭ ТЭЖЭЭЛ

«Үбһэ, силосээр хомор аад, Сэлэнгын совхозойхид яагаад һү ехээр һаажа, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ гээшэб» гэжэ Хяагтын үйлэдбэриин управлениин зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд маргажашье байжа болоо. Юуб гэхэдэ, мүнөө энэ совхоз гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб июниин арбаадаар дүүргээд, һарын эсэс хүрэтэр түсэбһөө гадуур 1100 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда тушаахаар зоритжонхой.

Ямар аргаар һү һааляа дээшэлүүлнэ гээшэбта гэжэ совхозой главна зоотехник Иван Ильич Соколовто хандахада, тэрэ иигэжэ хөөрөө һэн.

— Маниие гидролизно дрожжын хүсөөр буйлуулһан һолоомон абаржа байна. Тиимэ тэжээл совхозойнгоо түбтэ бэлдээд, һаалиин гүүртэнүүдтэ зөөнэбди. Мүнөө үдэртэ 10 тонно тиимэ тэжээл бэлдэгдэжэ, гүүртэ бүхэндэ 2 тонно абаашагдана. Һүгөө талараа үнеэдээ саг соонь зунай бэлшээридэ гаргана, үдэр һүнигүй оролдосотойгоор адуулнабди,—гэбэ.

Гидролизно дрожжо хэжэ байһан газарыень харахаяа ошобобди. Тэрэнь совхозой конторһоо зуугаад метр газарта, МТМ-эйн хорёогой нэгэ буланда байһан хуушан байрада таарулагданхай.

Тэбхэр тюк болгожо ябталжархиһан һолоомо задалжа, «ДКУ» машина руу хэжэ үгэнэ. Энэ хүдэлмэридэ Галина Ярых гансаараа хүшэ хүрөөд байдаг. Машинаар жэжэ болотороо хэршэгдэһэн, үлтилэгдэһэн һолоомон тэбхэр хоолой соогуур үлеэгдэжэ, гэрэй үһэе дээрэ тодхогдоһон бункер руу ороно.

Бункер соо ороһон һолоомоной тушаа доронь тус бүридөө 60 килограмм һолоомо орохо гурбан шэрэм амһарта тодхогдонхой. Тэдэнь түмэр рельс дээгүүр гүйхэ дүрбэн мөөртэйнүүд юм. Нэгэ тогоонойнь дүүрэхэлээр хоёрдохииень, удаань—гурбадахииень тодожо үгэдэг.

Һүүлээрнь тэдэ тогоонуудай тус бүридэ 5 центнер хүйтэн үһа эюулэгдэнэ. Дээрэнь сернэ кислота нэмэгдэнэ. Тиигэһээр лэ тэрэ холисо руугаа халуун уурал табина. 2 часай туршада иимэ ууралтай үһанда кислота хорогүй болоно үгэнэ.

Удаань тэрэнээ зузаан модоор хэһэн ехэ хайрсаг руу хүмэрүүлнэ. Тэрэ хайрсагһаа тээ дээхэнэ хоёр бишыхан хайрсагууд саха дээрэ тодхогдонхой. Тэрээн соонь хамта 400 килограмм дрожжо бэлдэгдэнэ. Тиимэ дрожжо бэлдэхын тула 40-40 килограмм гурил гү, али комбинированнэ тэжээл хэгдэнэ. Дээрэһээнь саратовска эһээлтэ (закваска) нэмэжэ, халуун үһа оруулна. Энэ баһал хоёр час тухай эһэнэ.

Ехэ хайрсаг соо хэгдэһэн һолоомоной холисын 30 градус бүлеэн болоходо тэрээн руу дээдэхи хоёр бага хайрсаг соохи дрожжо нэмэгдэнэ. Тиигээд тэрэнь час тухай эһээгдэнэ.

Иигэжэ бэлдэгдэжэ байһан тэжээл хаража байтарнай самосвал автомашина гэрэй үргэн үүдээр сухарин орожо ерэбэ.

— Энэ автомашинаар зөөхэдэтнай шэнгэниинь хуу гоожошохогүй юм гү,—гэжэ асуубабди.

— Үгы ааб даа,—гээд машинын жолоошон Иван Носков харюусаба.— Бидэнэр автомашинынгаа хоорбой забһарые тойруулан электрогагнуурyaар гагнажархёобди. Хойтохи хаалтань нээгдэжэ байхаар орхигдоһон хадаа резинээр жиираг хэгдэнхэй.

Үнэхөөр бүдүүн хоолойгоор һоруулжа, самосвал автомашинаараа дүүрэн эюулжэрхихэдэнь, шүүһэнэйнь заашье гоожохо харагдабагүй.

— Үрдань иимэ тэжээл бензовоз түхэлэй автомашинаар зөөхэдэ бэрхэтэй байгша һэн,—гээд совхозой главна зоотехник тайлбарилжа оробо.— Тэжээлэй үдхэниинь һорогдожо абтахагүй, үгышье һаа, цистернэ соонь үлдэшөөд, гаража үгэхэгүй туляадаг һэн. Мүнөө иимэ автомашина түхеэрһөөр амаршообди.

Машина соохи дрожжын салгидахагүйн тула кузов дээрэнь брезент хадажархинхай.

— Мүнөө совхозой һаалиин дүрбэн гүүртэдэ 500 үнеэн һаагдана. Тиимэһээ сүүдхэдээ үнеэн бүридэ 20 килограмм шахуу гидролизно дрожжоор буйлуулагдаһан тэжээл таһалгаряагүй үгтэнэ,— гээд нүхэр Соколов нэмэбэ.

Иимэ тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэри түхэреэн сүүдхэ соо ябуулагдана. Энэнь комсомол-залуушуулай цех гэжэ нэрлэгдэнхэй, хүдэлмэринь гурбан халаанда эмхидхэгдэнэ. Түрүүшын халаанда Владимир Цыбиков, хоёрдохидонь — Иван Ярых, гурбадахидань — Геннадий Гаськов гэгшэд энэ хүдэлмэри эрхилдэг байна.

— Манай комсомол-залуушуулай энэ цех яһала һайнаар ажаллана, ажалынь нэгэшье һаатадаггүй,—гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд магтана.

Гидролизно дрожжоор тэжээл буйлуулха хүдэлмэри апрель һарада захалаад, мүнөө зундаа заашье таһалгаряагүй хэгдэхээр хараалагдана.

— Нэгэ газарта иимэ тэжээл бэлдэхэдэ алишье талаараа аша үрэтэй байна. Илангаяа бүхы хүндэ хүшэр хүдэлмэриие оньһожоруулха арга олгдоно. Тиихэдэ гурил талханай зүйл заашье үригдэнгүйгөөр хэрэглэгдэнэ гээшэ,— гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэ.

Һаалиин гүүртын зуһадаг газарта цементээр хэгдэһэн хайрсагууд бии. Тэрээн руу самосвал автомашинаар асарагдаһан шэнгэн тэжээл эюулэгдэдэг. Тэндэһээ һаалишад нормын ёһоор абажа, үнеэдтээ үгэдэг гуримтай.

Энээнһээ гадна тус цехтэй зэргэлээд, хэмэл һү хуурайгаар бэлдэжэ, тугалнуудай тэжээгдэдэг газарта эльгээдэг цех эмхидхэгдэнхэй.

Тэрэ цех орожо харахадамнай баһал һонирхолтой байба. Эндэ горох, шрот тусхай «ДКУ» машинаар үлтирүүлэгдэнэ. Тиигээд тэрэнээ, мүн шаниисын гурил 7 центнер ородог ехэ һаба соо хээд, дээрэһээнь хэмэл һүндэ ородог бодосуудые (һү, үһанһаа бэшыень) хэжэ үгэнэ. Нормын ёһоор дабһа, мел холигдоно. Загаһанай тоһо горохой гурил соо үригдэжэ, баһал хуурай болгогдоод, тэрээндэ нэмэгдэнэ.

— Загаһанай тоһо шэнгэн хэмэл һүн соо хэхэдэ миил дээрээ хөөрөөд, һүтэй холисолдогшогүй һэн. Мүнөө энээниие гурилда шэнгээжэ хэхэдэ тиимэ ушар үзэгдэхэеэ болёо,—гэжэ нүхэр Соколов ехэл олзо олоһон мэтэ баяртай шарайгаар хараад байгаа.

Тэрэ хэһэн холисотой һабаяа электрын хүсөөр хахад часай туршада эрьюулхэдэнь хуурай хэмэл һүн бэлэн болоно.

Энэ гуримаар түхеэрэгдэһэн хуурай хэмэл һүнэй фермэдэ асарагдахадань, тэрээн соогоо үһа, машиндагдаһан һү нэмэжэ үгэхэдэнь лэ тугалнуудта уулгахаар һүн бэлэн болоно.

— Иимэ хуурай хэмэл һү гүүртэнүүдтэ зөөхэдэ нилээд хүнгэн болоо, — гэжэ совхозой малшад хүхюутэй.

Энэ хоёр цехэй хажууда баһа гидропонно аргаар ногоо ургуулдаг цех түхеэрэгдэнхэй.

— Эдэ гурбан цех түхеэрхэдэмнай главна зоотехник нүхэр Соколов, главна инженер нүхэр Пахеев гэгшэд ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаа гээшэ, — гэжэ совхозой директор нүхэр Мельников тэдэнэрээ магтажа һуугаа һэн.

— Малай үбэлжэлтын эхилтэр эндээ комбинированнэ тэжээл бэлдэхэ цех бии болгохобди. Мүнөө тэрээндэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ хүсэд абтанхай, байрыень барижа захалаабди,—гэжэ совхозой энэ хоёр главна мэргэжэлтэд баяртайгаар мэдүүлбэ.

Мүнөө совхозой һаалишад, мал адуулагшад Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой малшадай жэшээгээр зунай дүрбэн һарада үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха социалис мүрысөөндэ жагсаад, эдэ мэргэжэлтэдэй туһаламжаар совхозой малшадай шэнэ амжалта туйлаха байһанда найдахаар.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой бэрхэ һаалишан Вера Лудуповна Аюшеева.

Н. ФЕДОРОВОЙ фото.

ОНЬҺОН АРГА БА ЗАЛУУ ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ АЖАЛ ТУХАЙ

..луудай дэлгэрхэ тумаа хү.. ..ар бүтээгдэдэг ажал улам ..оно. Ажаһуудалай эрилтэ .. газарнуудта — үһа, сига.. .. али конверт худалдаха, ..бутаруулха, гутал арилгаха.., заводууд, фабриканууд.. ..аг ажал автомадаар хэгдэ.. .. байна. Хүдөө ажахыда, .. транспорт дээрэшье авто.. ..эрэлгэнүүд бии боложо за.. Зарим газарта үсөөн, бэшэ ..он байгаашье һаа, гол шэг.. .. али тодо. Сагай ошохо бү.. ..ат түхеэрэлгэнүүд улам ..о.

.. 18—20 наһатай хүнүүд ..кэ хүгжэлгын илгаануудые ..өорногүй. Энэ ушар илан.. ..ет залуушуулда хамаатай. .. гэхэдэ, үйлэдбэриие оньһо.. .. тэдэнэй һанаа зобоодог.. ..огтэй асуудалнуудые таби.. ..айна бшуу.

.. хүдэлдэг Москвагай бага.. .. автомобилиин заводой цех.. ..ин айлшан, «Новосидер» ..түлөөлэгшэ синьор Соварет.. .. нэгэтэ ерээ һэн. Автомоби.. ..мышленностиие һайн мэдэ.., тэрээндэ үйлэдбэриеэ ..а аятай байгаа. Тэрээнтэй ..ньһото линиин дэргэдэ ошо.. ..айлшан ехэл анхаралтайгаар ..шэнжэлнэ. Түхеэрэлгэнүү.. .. талыень, дутуу дундыень ..нэ. Хаража дүүргээд байха.. ..өрынгөө һанагшаар, элдэб ..үүдые һураха зүбшөөл гуй..

..лажа үгыт, энэ оньһото ли.. .. байхада хэды хүн голов.. ..е дархалдаг һэм?

..рбан хүн.

— Тиимэ бы. Мүнөө хэды гээшэб?

— Мүнөө хоёр хүн хүдэлнэл даа. Нэгэниинь автомат лини тааруулан табидаг. Энэ хүбүүн — хүдэлмэришэн юм.

— Ёһоор лэ даа. Теэд, үлөөшэ 8 хүнэйнь хуби заяан ямар бэ?

— Хэниинышье гаража ошоогүй, бултандань ажал үгтөө.

Синьор Соваретти маргаһан хэбэртэй байба. Тиихэдэнь тэрэниие цехэй контородо абаашаад, хүдэлмэришэдэй данса иража, тэрэ найман хүнэй юу хэдэгые харуулбаб. Тэдэнэй хуби заяан яһала һонирхохоор байгаа. Гурбаниинь үдэшын техникум дүүргээ, нэгэниинь хүршэ участогта мастераар, хоёрынь наладчигаар хүдэлнэ. Станок даадаг гурбан мүнөөшье тэрэл цехтэ мэргэжэлээрээ ажаллана (бултадаа хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулида һурана); долоодохи хүниинь — шассиин цехтэ хүдэлдэг болоо; 55 наһа гүйсэһэн нэгэ эхэнэр хүдэлмэришэн пенсидэ гараа. Хоёрынь — хүдэлмэришэн ба наладчик — оньһото лини дээрэ үлэнхэй.

Энэмнай нэгэл заводһоо абтаһан жэшээ ха юм. СССР-эй промышленностьда автомат улам үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта шахуу дэлгэржэ байнхай. Энээнтэй хамта хүнүүдые ажалаар хангалгын асуудалнууд манайда, СССР-тэ хайшан шиидхэгдэнэб?

Совет предприятинуудай хүдэлмэришэд оньһон техникэ хүлеэжэ байдаг, тиимэһээ тэрээниие ашаглалгада эртээнһээ бэлдэдэг юм. Москвагай багалитражна автомобиль бүтээн гаргадаг заводой техническа информациин бюрогой начальник В. Садовников США-гай ажалай психологиин ехэ мэргэжэлтын заводтонь ерэһэн тухай һаяхан намда хөөрөө. Главна конвейертэ хүдэлдэг залуу хабсаргагшадай бэе махабадай ухаан бодолой ямар байһаниинь тэрэниие һонирхуулаа. Адаглан хараха, хүнүүдһээ асуулта хэхэ ябадалдань тэрээндэ заводой директор али бүхы арга боломжо олгоо.

Залуушуул главна конвейерэй бодото эзэдынь болонхой. Тэдэнэй ажалай хүнгэхэн бэшэ, эршэ дэлисэ ехэтэй байһаниинь элитэ. Тэрэ профессор халаанай эхиндэ, дүүрэхэ дээрэнь ерэдэг байба. Тус заводто 3—5 жэл хүдэлһэн бүлэг хабсаргагшадые һунгажа абаад, ажалайнь үдэр тэдээндэ ямараар нүлөөлнэб гэжэ шэнжэлээ. Бусаха дээрээ сэдьхэлээ ханангүлар иигэжэ мэдүүлээ һэн: Танай ороной хүдэлмэришэн залуушуул бэе махабадайнгаа, ухаан бодолойнгоо талаар минии ябажа үзэһэн олохон капиталис оронуудайхиһаа һуратгүй һайн байба.

— Олон юумэ һонирходог, ерээдүй тухайдаа һанаагаа [illegible] байһаниинь тэдээндэ ехэ туһа болоно гээшэ аабза, — гэжэ профессор хэлээ һэн. Тэрэнь тон зүб тобшолол болоно. Конвейерэй автомат линеэр һэлгэгдэхэдэ, мүнөө хабсаргагшад байһан хүнүүд наладчигууд болохол. СССР-эй предприятинуудта, үдэшын һургуулинуудай, вузууд болон техникумүүдэй дэргэдэ наладчигуудай, операторнуудай, электро-механигуудай олон курса һургуулинууд байгуулагданхай. Залуу хүдэлмэришэд операционнигууд гү, али хабсаргагшад тиимэ курсануудта һуража, орёо оньһон техникэ шудална. Тиимэ дээрэһээ автомадаар зэбсэглэлгэ хүдэлмэришэнэй техническэ болбосорол, соёл культураяа дээшэлүүлхэдэнь туһалдаг байна.

Бидэ холые хараха — саашадаа автомадуудай арба дахин олон болохо саг худар шэртэхэ ёһотойбди.

Совет ороной ажалшад барандаа түгэс мэргэжэлтэй болоод, оньһон мэргэн техникэ хэрэглэн, багахан саг соо ехэ юумэ бүтээхэ, сүлөө сагаа зүбөөр хэрэглэхэ сагынь улам ойротожо байнхай.

Ажалгүйдэлгэ гэдэг юуб? Энэ хадаа обществын гэшүүдэй дунда ажалые адли тэгшэ бэшээр хубаарилдаг ябадал болоно. Нэгэ зариман неделидээ 40—50 час, бусадынь — 15—20 час хүдэлдэг, нүгөөдүүлынь юушье хэдэггүй, тиитээд хоолойгоо гэжээхэ аргагүй болодог байна. Гүрэн соохи хамаг ажал хэрэгтэй түсэблэгдэдэг манай орондо ажалые хубаарилга хэзээдэшье тиимэ тэнсүүригүйгөөр хэгдэхэгүй. Мүнөө байһан 40 часай хүдэлмэриин недели хүдэлмэришэдые ажалаар хүсэд хангахагүй болоо һаань, тэрэ дары ажал шэнээр хубаарилагдаха: ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүд урдынхи шэнгеэр ажал абаха, зүгөөр хүн бүхэндэ бага саг хүртэхэ болоно. Ондоогоор хэлэбэл, хүдэлмэриин үдэр хорооғдохо байна. Тиихэдэнь обществын гэшүүд хохидохогүй, харин имагтал онохо: һарын салин хүлһэниинь нэгэшье сагаанаар хорохогүй юм. Тиимэ болохолоороо, бүхы орон дотор ажалай час бүхэнэй түлөөһэн дээшэлнэ. СССР-тэ һаяшаг найман часай хүдэлмэриин үдэрһөө долоон часай хүдэлмэриин үдэртэ ороходомнай, иимэл ушар болоо.

Теэд, эндэ иимэ асуудал гаража магад, юрэдөө ажалай часай түлөөһые дээшэлүүлхын тула гүрэн хаанаһаа мүнгэ зөөри абахаб? Хаанаһаа абахыень экономистнууд һайн мэдэнэ: ажалай бүтээсын дээшэлхэдэ, тиимэ мүнгэ зөөри сутлархa бшуу. Ажал хэһэн час бүхэнэй түлөө ехэ мүнгэн түлэгдэхэһөө гадна, мүн продукци ехээр абтадаг болохо ха юм. Теэд, ямар хүсэн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ болоноб? Хүдэлмэришэдэй бэр хүсэн бэшэ аза даа. — Тиимэ хүсэн улам бүри багаар хэрэглэгдэдэг болохо. Автомадууд лэ ажалаймнай бүтээсые дээшэлүүлжэ үгэхэ бшуу.

Ажал улам хүнгэн болохоёо байгаа юм байна. Тиимэһээ бидэ хожомоо юрэл кнопко дараад һуудаг болохо ха юмбибди. Хүн хүлһөө гаргажа ажаллахаяа болиходоо улам жэжэ болоһоор барагдаха гээшэ ха гэжэ бододогшье зариман бии байдаг. Намтай хөөрэлдэһэн нэгэ залуу нүхэр тиимэ «тезис» баримталан, «Ажал хүниие бии болгоо юм» гэһэн Ф. Энгельсэй үгэнүүдые дурдаа һэн.

Энгельсэй заабари тон зүб лэ даа. Харин намтай хөөрэлдэһэн хүнэй эндүүрһэниинь элитэ. Хүнүүд сүлөөтэй болоходоо һанаа амархан миин байжа сагаа үнтэргэхэ бэшэ, харин өөрыгөө бүхы аргаар хүтжөөхэ, тэрэ тоодо бэе махабадай талааршье улам болбосорхо болоно. Совет спортсменүүдэй техническэ үрэ дүнгүүд энээнэй нэгэ тэршэ баримта болоно. 1940 онтой жэшэбэл, бар хүсэнэй ажал үйлэдбэридэ улам багаар хэгдэдэг боложо байнхай.

Леонид ВЛАДИМИРОВ,
инженер.
(АПН).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1964 оной июниин 10-най Указаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Эхын алдар» гэжэ орден болон «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар олон үхибүүдые хүмүүжүүлһэн 250 эхэнүүдые шагнаба. Аймаг болон районуудаар хаража үзэбэл:

Зэдын аймагһаа 62 хүн Мухар-Шэбэрһээ—42, Түнхэнһөө— 15, Захааминһаа —24, Улаан-Үдэһээ —24, Яруунаһаа —14, Хяагтаһаа —21, Баргажанһаа—12, Ахаһаа—6, Баунтһаа—6, Хойто-Байгалһаа—4, Захааминай горсоведһээ—9, Галуута Нуурай горсоведһээ—2, Улаан-Үдэ городой Железнодорожно районһоо—5, Октябрьска районһоо—4 эхэ шагнагдаа.

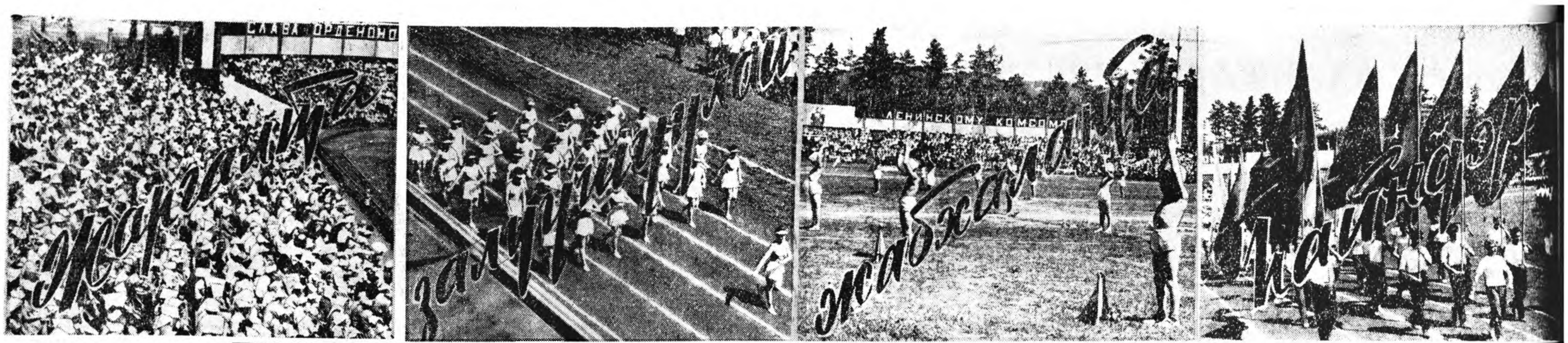
«Эхын алдар» гэжэ нэгэдэхи шатын орденоор Зэдын аймагай Оёор гэжэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Чердонова Цырен-Дулма Суруновна, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Рассвет» колхозой гэшүүн Афанасьева Харитинья Васильевна, Захааминай аймагай «Байгал» колхозой гэшүүн Гомбожапова Ринчин-Ханда, «Коммунизмын зам» колхозой гэшүүн Дармаева Тогоша Шагдуровна болон бусад—хамтадаа 9 эхэ шагнагдаа.

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой гэшүүн Будаева Бизья Лопсоновна, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Ободоева Иринчин Дагбаевна, Улаан-Үдын аймагай Онохойн совхозой хүдэлмэришэн Шурыгина Лукерья Михайловна, Красноярово тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Красноярова Клавдия Михайловна, Зэдын аймагай Ториин совхозой хүдэлмэришэн Котова Вера Петровна, Гэгээтэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Ринчинова Одбок Тумуровна болон бусад—хамтадаа 17 эхэ «Эхын алдар» гэжэ II шатын орденоор шагнагдаа.

«Эхын алдар» гэжэ III шатын орденоор 31 эхэ шагнагдаба. Тэрэнэй тоодо:

Зэдын аймагай Борьёогой совхозой хүдэлмэришэн Лхасарунова Дэмбэ Цыренжаповна, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Самбилова Гарма Аюшеевна Мухар-Шэбэрэй аймагай «Дружба» колхозой гэшүүн Биликова Цыпилма Лубсановна, Охин Булагай совхозой хүдэлмэришэн Игнатьева Вера Кирсантьевна, Яруунын аймагай Нарһатын совхозой хүдэлмэришэн Раднаева Дарима Сандановна, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэн Корнева Юлия Федоровна болон бусад оролсоно.

«Эхын медаль» гэжэ I ба II шатын медальнуудаар олон үхибүүтэй 191 эхэ шагнагдаа.

Дэлхэйн түүхэдэ шэнэ үе нээһэн хоридохи зуун жэл. Энэ үе сагта түрэһэн хүнүүдэй ажабайдалай алхам бүхэн үнгэрһэн зуун жэлнүүдэй үлөөһэн тээгдэлые үдэр, һараар тобшолжо, бүмбэрсэгэй эрьесые бүри түргэдхөө гэхээр. Алтан дэлхэйн зүрхэн дээрэ мүндэлһэн арюун нангин улаан тугай һүртэ туяа улам хурсаар бадаржа, харанхы мүнхагай хара маные һэтэ нэбтэ соробхин, гэгээн гэрэлээ түхөөгөө. Эгээн энэ үе сагые жаргалта эдэ үдэрнүүдэймнай жабхаланта ойн баяр гэршэлнэ.

Хорёод онуудай комсомол эсэгэнэрнай уужам Буряад нютагайнгаа ургалтын мандалда өөһэдынгөө хубитые бар хүсөөрөө, улаан гараараа оруулалсаа. Тэдэнэрэй бодхоолсоһон завод, фабрика, тэдэнэрэй байгуулалсаһан колхоз, совхоз, тэдэнэрэй тогтоолсоһон соёл гэгээрэлэй газарнууд бидэнэрэй өмөгөрхөл.

Буряадай комсомолой 40 жэлэй ой — эсэгэ абанарайнгаа энэ һайхан ёһо заншал, ажал хэрэгые үргэлжэлүүлхэ эстафетэ баяр ёһололой оршон байдалда барюулалгын һайндэр. Баярай энэ жагсаалда нимэ ехэ харюусалгатай, хүндэтэй хэрэг өөһэд дээрээ даажа абаад байхадаа Буряадаймнай комсомолшууд бүхы юумэеэ арад зондоо, бүхы юумэеэ партидаа, — гэһэн уряа доро тангаригаа үгэнэ.

Июнийн 14-нэй амаралтын үдэр зунай түрүүшын үдэр гэхээр тунгалаг, дулаан. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион бэеэ зэһэнцэл һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Үглөөнэй арбан часһаа эхилэн, стадионой дүрбэн зүгһөө соггой солбон залуушуул хүхюутэй зугаатайгаар алхалалдана. Уданшьегүй стадионой баруун, зүүн, хойто хажуутай һууринууд эзэтэй болоно, саб сагаахан хубсаһануудай үнгэ нэгэдэн, ямаршьеб жэмэстэ модонуудай сэсэгээ һалбаруулан далбажа байһандал будантана.

Тэрэ үедэ Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран зохёолой сценари дамжуулагдана. Уран шүлэгэй оньһон хурса үгэнүүд стадионой талмай дээгүүр далитан зэдэлнэ:

Зунай һайхан дэлхэйдэ
Зула болоно бадарһан
Бадма сэсэгүүд эндэмнай
Баглаатахадаад һайхан лэ!
Алтан дайдын хэшэгые
Ажалша гарнууд үргэнэл —
Малша, тарияаша залуушуул,
Хүдэлмэришэ эдиршүүл
Хүнгэн шамбай гэшхэдэлээр
Баясхаланта һайндэртөө
Барандаа хүрэжэ ерэбэлтэ!
Түмэн сэсэгэй гэрэлтэйгээр
Түхэреэн шарайнууд
үнгэтэнэл —
Элүүр энхэ байдалай,
Эбтэй коммунис ажалнай
Гэршэнь болоно тогтонол
Гэрэлтэй һайхан шарайнууд!
Гартаа бариһан тугууднай
Галта даляараа далбажа,
Нангин баярымнай мэдүүлэн
Наран тээшэ зүдхэнэл!

Ажалай түрүүшүүл, эдир залуу спортсменүүд парадта гарахаар бэлэн болошоод арын талмай дээрэ хүхинэлдэнэ. Энэ үедэ һайндэрэй хүгжэм хүнхинэжэ, комсомолой дуун, марш, хатар зугаатай. Үнгын будөөр һудалтаһан тугууд далайн долгин мэтэ эбхэрэн намилзана. Ягаан, улаан янза бүриин сэсэгүүд нюдэнэй шэмэг болон хүнүүдэй сэдьхэлдэ баяр түрүүлнэ. Комсомол хүбүүд басагадай шарайда баяр баясхалангай охин оштоһондол галтайхан.

Гэнтэ ракетын салют үгтэжэ, үндэр огторгой өөдэ хүхэ утаа һуунаггтуулһан улаан, ногоон үнгэтэ бүриин галнууд сасаран һолонготобо. Тэрэ тэмдэгээр уригдаһан залуушуулай колоннонууд стадионой зүүн урда булангай үүдээр харагдажа, адлихан алхамаар гэшхэдэлээ нэгэдхэн, аажам урасхалта уһанай долгин шэнгеэр намхалзан, урилдаанай харгы дээрэ гаража ерэнэ. Тэдэ колоннонууд хоёр можо болон таһаржа, нэгэ хахадынь стадионой талмайн хойто хахадта нүгөөдэнь урда хахадтань зэргэ

Түрүүшын комсомолшууд залуу халаандаа өөһэдынгөө эстафетэ барюулхаяа ябана.

хашан зэлэ татажа зогсобо. Эдэнэрэй нэгэн — үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, нүгөөдэнь — спортын һайн дуранай бүлгэмүүдэй колонно. Тэдэ хоёрой хоорондо гаргагдаһан үргэн зайта талмай. Тэрэ талмай дээрэ республикын спортын бүлгэм болон организацинуудай союзай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Калаганский залуушуулай колоннонуудай жагсаалда байһан тухай ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой секретарь нүхэр Ивановто элидхэбэ. Нүхэр Иванов ойн баярай һайндэрые нээхэ зуураа, тэндэ суглараһан айлшадые амаршалаа.

Баярай энэ һайндэртөө буряадай комсомолые эмхидхэлсэһэн республикынгаа түрүүшын комсомолшуудые дурдангүй яахаб! Тэдэнэр һанаха байха хүнүүднай ха юм. Стадионой зүүн үүдээр орожо ерээд, колоннын дундуур трибуна тээшэ ябагшад тээшэ хүнүүдэй нюдэд шэглүүлэгдэнэ. Эдэнэр буряадаймнай түрүүшын комсомолшууд — 1924 ондо ВЛКСМ-эй обкомой 1-дэхи секретарь байһан Николай Евгеньевич Кузьян, ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой түрүүшын гэшүүн Николай Иванович Мункоев, хорёод оной түрүү басагадай түлөөлэгшэ ябаһан буряадай түрүүшын комсомол Ульяна Алексеевна Бабушкина гэгшэд.

Энэ үедэ Буряадай түрүүшын комсомолшуудтай хамта республикымнай солото хүнүүд тэрэ талмай дээрэ гаралсана. Тэндэ СССР-эй арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат Гомбо Цыдынжапович Цыдынжапов, Социалис Ажалай Герой Клавдия Ивановна Филиппова, Советскэ Союзай Герой Георгий Николаевич Москалев, Улаан-Үдэ Москва хоёрой хоорондо ябагаар, санаар ябалгада хабаадагша Софья Ананьевна Тыхеева гэгшэдые харанабди.

Һайндэраймнай энэ найр наадан дээрэ ажалдаа алдар сууда гараһан түрүүшүүл олон. Эдэ нүхэдтэймнай танилсан, тэдэнэрэй ажалай амжалтатай танилсагты!

Харыт даа! Локомотив-вагон заһабарилгын заводой электроцехэй Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ комсомол-залуушуулай бригадын бригадир Михаил Будаев, Улаан-Үдын трикотажна фабрикын бүд нэхэгшэ Галина Эпова, Баргажанай үйлэдбэриин управлениин комсомолой комитедэй секретарь Климент Бадмаев, Яруунын «Коммунизм» колхозой һаалишан Цырма Лыктыпова, Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой шулуу тээрмэдэдэг дробилкын машинист Геннадий Ладенков, Яруунын совхозой һаалишан Мария Егинова, Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Василий Тизо, Хяагтын аймагай Худэриин һургуулиин багша Владимир Жаркой гэгшэд республикынгаа олон мянган комсомолшуудай нэрэһээ түлөөлэгдэн, эсэгэнэр аханартаяа золгожо, тэдэнэрэй захяа юрөөл тогтоон абаба. Эстафетэ коммунизм байгуулагшадай найдамтай гарта дамжуулагдаа. Жараад онуудаймнай комсомолшууд эсэгэнэр, аханарайнгаа этигэл найдабарине хүндэтэйгөөр дүүргэжэ шадаха бата хүнүүд.

Өөһэдынгөө арюун нангин эстафетэ залуу үетэндөө дамжуулжа үгэхэдөө түрүүшын комсомолшуудай нэгэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь нүхэр Л. Н. Сабуров иигэжэ хэлэбэ.

— Мүнөөдэр жараад онуудай комсомолшууд таанар, комсомолой тугые омогтойгоор барижа ябаһандатнай баярланабди... Бидэ хорёод онуудай комсомолшууд Буряадай комсомолой алдар солын эстафетэ барюулаад байхадаа, таанарые саашадаа партиин үнэн, эдэбхитэй туһалагшад байха гэжэ батаар найданабди, — гэбэ.

Эстафетэ хүлеэн абаһан залуушуулай үмэнэһөө Михаил Будаев харюугай үгэ хэлэжэ, эсэгэнэр, аханарайнгаа захяа хүндэтэйгөөр дүүргэхэ байһанаа найдуулба.

Буряадай комсомолой ажалай хэрэгэй амжалта илалтын рапорт КПСС-эй Буряадай обкомдо барюулагдаба. КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь нүхэр К. М. Продайвода комсомолшуудай рапорт хүлеэн абаха зуураа:

— Таанад, залуушуул ажалда хатуужаад байхадаа, хуушанай хосоргдомол үлэгдэлые хоггүй усадхажа, коммунизмын түлөө ёһотой тэмсэлшэдые хүмүүжүүлэгты, — гэбэ.

Һүүлээрнь ажалай түрүүшүүл болон спортсменүүдэй парад болоо. Колоннын толгойдо ВЛКСМ-эй туг. 100 хонин бүриһөө 103 хурьга абаһан Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой хонишон Балдан-Доржо Бадмаев, «Электромашина» заводой үрэмдэгшэ Иван Тугаринов, Улаан-Үдэ хотын 31-дэхи һургуулиин ахалагша пионервожата Зоя Семенова гэгшэд тэрэ туг барижа гараба.

Үдэрэй 12 часһаа үнгэржэ байха үеэр «Труд», «Ажалай резервын» бүлгэмүүдэй олон түмэн спортсменүүд стадионой ногоон талмай дээрэ гаража, һонирхолтой аад, янза бүриин упражнениинүүдые гүйсэдхэжэ, бултанай анхарал татана. Эдэнэрэй удаа шамбай хурдан, шадамар бэрхэ спортсменүүднай хэдэн мотоциклда һундалдаһанхай, хойно хойноһоо һубаридан стадионой талмай дээгүүр үнгэржэ, эндэ сугларагшадай альга ташалгаар үдэшэгдэнэ. Үнгэ бүриин торгон тугуудые ногоон талмай дээрэ барижа гараһан спортсменүүд, гимнастнууд правительственнэ трибунын урда һүүлшынгээ жагсаал үнгэргэжэ, «КПСС-тэ алдар соло!» гээд дикторэй хэлэхэдэнь, талмай дээрэ суглараһан эдэнэрнай «Алдар соло!», «Алдар соло!», «Алдар соло!» гэлдэн нэгэ доро харюусана.

Ирагуу хүгжэм доро спортсменүүдэй гимнастика хэжэ дүүргэһэнэй удаа басагад, хүбүүд велосипедээр урилдажа, баһал хүл хөөрсэг болоно, эрхимлэгшэдынь эндэ сугларагшадай нэрьемэ альга ташалгаар үдэшэгдэнэ. Тиигэжэ басагадай дундаһаа шалгарһан Таня Ныхлова, эдиршүүл сооһоо Таракановский, Демехин, эрэшүүлэй дундаһаа Вячеслав Щеглатов гэгшэд үетэн нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгаржа, республикын комсомолой 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Хурдан «хүлэгүүдэй» удаа республикын спортын бүлгэмүүдэй хурдан солбон хүбүүд, басагад хоорондоо эстафетэ дамжуулалсаа. 4×100 гэһэн эстафетэдэ «Спартагай» эхэнэрнүүд шалгараа. Мүн эрэшүүл сооһоо Павел Лаптев түрүүтэй «Спартагай» шамбайшуул эрхимлэһэн байна. Хоёрдохи ээлжээндэ энэ зайда урилдагшад сооһоо «Буревестник» бүлгэмэй хурдан хүбүүд Роберт Дондубон, Геннадий Шишмарев гэгшэд бултанһаа түрүүлжэ баһал чемпионууд болобо.

Комсомолой һайндэрэй наадада хабаадалсахаар ерэһэн бүхэшүүл «Динамо» стадион дээрэ сугларжа, хоорондоо шанга тулалдаа үнгэргэһэн байгаа. Тиигэжэ, үсөөхэн бүхэшүүл ерээшье һаань, бүхэшүүлэй дунда гоё һайхан наадан болоно, стадиондо сугларагшадаа баясуулаа. Стадионой тэг дунда түхеэрэгдэһэн талмай дээрэ хүнгэн бэетэйшүүл Виктор Баймеев («Буревестник»), Саян Шохонов (Түнхэн) гэгшэд түгэсхэлэй мүрысөө үнгэргэхэ болонхой, наадада дуудагдажа, үнихэнэй хүлеэгдэһэн барилдаан эхилбэ. Бэе бэеынгээ арга мэхэ мэдэлсэһэн эдэ хоёрнай абаһаар марайлсажа ябатараа, Викторынь гэнтэ доотолходоо, нүхэрөө хам шүүрэн сасуугаа унагаажархиба. Энэмнай наадагай эхилһээр 48 секундын болоод байхада унаралтаа. Тиигэжэ Виктор Баймеевнэй дахинаа шалгаржа, баһал чемпионой улаан майка үмдэхэ болоно. Түнхэнһөө ерэһэн Саян Шохонов, Цырен Ардуев гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ. Дунда бэетэйшүүл — Тувагай АССР-тэ айлшалхадаа «Хүреш» барилдаагаар чемпион болоһон Борис Босхолов Хамагаевтай («Труд») барилдахаар гаража ерэнэ. Эдэ хоёрнай арбаад минутын туршада барилдабашье, алинииинь алин гэшэгүй шадамар бэрхээр бэеэ хамгаална. Наадаанай сагай дүүрэхэдэ, мүрысөөнэй судья ушоө табан минута эдэ хоёрто нэмэнэ. Аб адлихан хүсэтэй байһан тула хэнииинь хэнээ гэһэншүү нэтэрүү түргэнөөр бэе бэедэ мэхэ гохо хэлсэжэ ороно. Борис Босхолов абаһаар хам шүүрэжэ ябатараа, нүхэрэйнгөө далдирхада хажуу тээшэ һүрэхэдөө Хамагаевтаа баригдажашье, дүрбэ мүсөөрөө газар тэбэрин унашаба. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ тулажа ерэһэн найман бүхэшүүл хойно хойноһоо һубаридан талмай дээрэ гаража барилдана. Эдэнэр сооһоо зургаа дахин барилдахадаа, бултаниие хаяһан «Труд» бүлгэмэй Хамагаев шалгаржа, чемпион болоно. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Константин Баймеев («Буревестник»), Цырен Очиров (Ивалга) гэгшэд эзэлээ. Хүндэшэг бэетэйшүүл — дүрбэн бүхэ Балданов, Митриков, Зандаев, Дабаев гэгшэд хоорондоо наадаа. Чемпионой нэрэ зэргэдэ багшанарай институдай студент Степан Зандаев хүртөө.

Хүндэ бэетэйшүүл — гурбахан лэ бүхэ байшоо. Нүгөөдүүлынь уржадэр барилдахадаа, түгэсхэлэй наадада оруулагдаагүй байһан. Республика доторөө гурбан удаа чемпион болоһон Николай Лаврентьев («Урожай»), Түнхэнэй Владимир Ахтиновтай барилдахаар, талмайн улаан буланда гаража ерэнэ. Зууһаа дээшэ шэгнүүртэй болоһон Николай нэя гаран шэгнүүртэй Ахтиноваа гушахан секундын туршада даража унашоо. Мүн Улаан-Үдын хүдөөгэй районһоо ерэһэн Дамба Гомбоевтой барилдаһан Николай нүхэрөө 2 минута 15 секундын туршада шүүжэрхинэ. Мүрысөөнэй дүн гаргахада, Николай Лаврентьев эрхимлэжэ, дүрбэдэхеэ чемпионой медальда хүртэнэ.

Жабхаланта һайндэрэй парадта гаралсаһан эдэнэрэй дунда эрэ бэрхэ эрдэмээ харуулалсаһан һур харбаашад баһал олоной анхарал татана. Хэдэн жэлэй туршада һур харбалгаар бэеэ һоридог, Баргажан нютагтаа түсхай һургуули эмхидхэһэн Дашн-Нима Эрдынеевтэ хүрэжэ номо һурша татаха мэргэшүүл үсөөн байгаа. Тиигэжэ энэ нүхэрнай чемпионой нэрэ солодо хүртэжэ, шэнэ номо һаадагаар шагнагдаба. Дэлхэйн арадуудай хоорондо болодог номо һаадагаар мүрысөөнэй болоходо Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин һурагша Нимаев түрүүлээ. Һурагша Нимаев номо һаадагта Эрдынеевэй заабаряар һураһан юм.

ВЛКСМ-эй обкомой секретарь С. Ф. Иванов КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продайводада ажалай рапорт үгэжэ байна. Баруун гарһаа хүндэтэ айлшад трибунада.

Үдэшын 16 часһаа стадионой т[...] май дээрэ «Локомотив», «Тексти[...] щик» бүлгэмүүдэй командануу[...] болоор мүрысэһэн, городой предпр[...] тинуудай зарим спортсменүүд г[...] ки, волейбол, баскетбол, штанг[...] гэлгөөр үдэшэ орой болотор наа[...] сэнгээ.

Городоймнай талмайнууд д[...] ажалшадай амардаг паркнуудта [...] жэмэй училищиин, багшанарай, [...] лиотечнэ, технологическа институ[...] Пионернүүдэй ордоной, сэ[...] фабрикын болон бусадай уран [...] ханай бүгэмэй коллективүүд [...] церт, зүжэг наада табяа. Тэрэш[...] городой бүхы клубүүдтэ һайнд[...] зугаа наадан болоһон байна.

Һүниин тэншье дүтэлбэ. Ко[...] тын түгэсхэлэй номернуудай [...] сэлхэлдэжэ байтар, гэнтэ энд[...] дэһээ нэшэгэнэн зэдэлжэ, ул[...] ногоон, ягаан, шара үнгэтэй га[...] нууд огторгойдо дэгдэжэ, үдэр [...] тэ һаруул болгоно. Энээгээр лэ [...] бүхэнэй сэдьхэлдэ мартагдаш[...] баяр, баясхаланта зугаа, найр [...] дамнай дүүрээ һэн.

Н. ЦЫБЕНОВ[...]
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ[...]
манай кор[...]

А. ИСТОМИНОВ[...]
Л. ХАЙДУРОВА[...]
фотонуу[...]

Барилдаанай үе.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной июнийн 16.

ХИЛЫН САДАНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Түүхэтэ удха шанартай документ

ПРАГА, июнийн 13. (ТАСС). Хани барисаан, харилсан туһалалсалга, харилсаа холбоон тухай договорые, тэрэшэлэн Н. С. Хрущевой болон В. Ульбрихтын хэлэһэн үгэнүүдые тайлбарилхадаа, Баруун Германиин үһөөгөө нэхэдэг, милитарис хүсэнүүдэй зүгһөө уласхоорондын аюулгүй байдалда гай түбэг татуулхагүй гээшэ договорой зорилго болоно гээд «Руде право», «Праце», «Земеделске новины» гэжэ газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ. Нүгөөдэхи зорилгонь гэхэдэ, Германитай эбэй договор баталалгые хүнгэдхэхэ, амгалан демократическа ёһоор Германиин нэгэдэлгэдэ болон Баруун Берлиндэхи байдал гуримшуулгада туһалха ябадал болоно. Европодохи аюулгүй байдал хангаха гол нүхэсэлнүүдэй нэгэн бологшо ГДР-эй гүрэнэй хилэ ойроо хүртэшэгүй байха ёһотой гээд газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

Советскэ Союз ГДР хоёрой хоорондохи договор угаа ехэ түүхэтэ удха шанартай документ болоно гээд «Земеделске новины» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Австралиин компартиин XX съезд

СИДНЕЙ, июнийн 13. (ТАСС). Австралиин коммунис партиин XX съезд үсэгэлдэр эндэ нээгдээ гэжэ мэдээсэгдээ һэн.

Австралиин коммунис партиин түрүүлэгшэ нүхэр Ричард Диксон сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро съездын нээгдэһэн дээрэ соносхоод, хэдэ хэдэн аха дүү партинуудһаа ерээд зал соо һууһан түлөөлэгшэдые амаршалаа. Советскэ Союзай коммунис партиин Центральна Комитедэй амаршалгые тэрэ соносхоо. Партиин делегаци ерэжэ шадаагүй байгаа. Юуб гэхэдэ, Австралиин правительство делегациин гэшүүдтэ орондонь ерэхэ зүбшөөл үгөөгүй. Амаршалгые уншажа дүүргэхэдэнь нэрьемэ шанга альга ташалган болоо.

КПА-гай генеральна секретарь нүхэр Лоренс Шарки тоосоото элидхэл хээ.

КПА-гай XIX съездһээ (1961 он) хойшонхи үе соо Австралида болон уласхоорондын оршондо болоһон хубилалтануудые нүхэр Шарки һайса шэнжэлһэн байна. Ядерна туршалгануудые зарим зэргээр хорихо тухай Москвагай договор термоядерна дайнай һүртэ аюулһаа хүн түрэлтэниие сүлөөлхэ замаар хэгдэһэн түрүүшын алхам болоно гээд нүхэр Шарки мэдүүлээ. Энэ договор уласхоорондын шахардуу шанга байдалые зарим зэргээр һулаpуулаа. Ядерна туршалгануудта эсэргүүсэн тэмсэхэ талаар хитад хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө хараа бодолые гэнтэ хубилгаад, Москвагай договорые буруушааһан, агууехэ Советскэ Союзда доромжолго хэһэн кампани дэлгэрүүлһэн байгаа. Энээнтэй дашарамдуулан бидэнэр ехээр һанаагаа зобоһон байнабди.

«Хитад хүтэлбэрилэгшэдэй хуушарһан үзэлые, зүүнэй авантюрис болон троцкис хараа бодолые, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй зэргые һандаргаха гэһэн тэдэнэй уршагта политикые бидэнэр эрид шууд буруушаанабди. Ленинэй алдарта партитай — КПСС-тэй, бүмбэрһэг дэлхэйн динлэнхи олонхи коммунис партинуудтай бидэнэр зэргэлэн ябанабди. Тиихэдээ, 1957 оной Декларацида, 1960 оной Мэдүүлгэдэ үндэһэлдэг байнабди. Мүнөөнэй оршон байдалда марксистско-ленинскэ гүнзэгы шэнжэлэл эдэ документнүүд соо үгтэнхэй, монополинууд болон империализмые уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй илаха, социализм болон коммунизм тээшэ дабшаха зам хараалагданхай» гээд нүхэр Шарки мэдүүлээ.

Нүхэр Шаркиин элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, нэгэтэ бэшэ альга ташалган болоо.

Бата бэхи хани барисаан

БЕРЛИН, июнийн 13. (ТАСС). СССР ГДР хоёрой хоорондо баталагдаһан хани барисаан, харилсан туһалалсалга, харилсаа холбоон тухай договорой текстые Германиин Демократическа Республикын бүхы газетэнүүд мүнөөдэр түрүүшынгээ хуудаһануудта толилоо. Советско-германска хани барисаанда зорюулагдажа, Москвагай Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болоһон митинг дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихтын хэлэһэн үгэнүүдые «Нейес Дейчланд» газетэ толилоо. «ГДР СССР хоёрой договор манай хани барисаае улам бүри бата бэхи болгоно» гэһэн гаршаг доро эдэ материалнуудые «Нейес Дейчланд» толилһон байна.

Н. С. Хрущевой болон В. Ульбрихтын хэлэһэн үгэнүүдэй дэлгэрэнгы удхыень бусад газетэнүүд толилоо.

Үсэгэлдэр болоһон советско-германска хани барисаанай митинг Советскэ Союзай болон ГДР-эй арадуудай үнэн зүрхэнэй хани барисаатай байһые эли тодоор гэршэлэн харуулна гээд хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: ССС[...] эй Министрнүүдэй Соведэй [...] рүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Мо[...] ваһаа Скандинавиин оронууд[...] Дани, Швеци, Норвеги мордо[...] тухай ТАСС-ай мэдээсэл, нү[...] Вальтер Ульбрихтын Совет[...] Союзда айлшалһан тухай ком[...] нике; «Түрүү дүй дүршэл бү[...] барилгануудта халан абаха» [...] һэн түрүү бэшэг; Яруунын [...] лэдбэриин управлениин «Ком[...] низм» колхозой парткомой [...] кретарь О. Гомбоевагай—«У[...] дэргын һаалишад хэлэһэн[...] хүрэхэл», С. Сибирцевэй—«[...] рономой хэлээл һаа...» гэһэн с[...] тьянууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: КП[...] эй Буряадай обкомой нэгэд[...] секретарь А. У. Модогоев[...] «Һайнаар хүдэлдэг хүнүүд [...] наар урмашуулагдаха ёһото[...] гэһэн статья; Нарһатын совхоз[...] хонинной нооһо хайшалал[...] оренбургынхидай дүй дүршэ[...] ямараар хэрэглэгдэжэ байһан[...] хай статья; редакцида ерэһэн[...] шэг бии.

Гурбадахи хуудаһанда: «С[...] сурталай хүдэлмэриин шухи[...] хубинь» гэһэн гаршаг доро р[...] публикын номой наймаанай [...] дэлмэрилэгшэдэй суглаан ту[...] материал; «Манай гэрэй ха[...] соо» гэһэн гаршаг доро редак[...] да ерэһэн гурбан бэшэг; уласх[...] рондын байдалаар ТАСС-ай [...] лон АПН-нэй корреспондент[...] дэй мэдээсэлнүүд толилогдоо.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Бур[...] дай комсомолой 40 жэлэй ой[...] зорюулагдан, Улаан-Удын ста[...] он дээрэ болоһон залуушуу[...] найр наадан тухай репор[...] республикымнай олон нютагу[...] һаа абтаһан элдэб һонин бии.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Уд[...] улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. реда[...] тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийно[...] жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и парти[...] ной жизни—48-89, 33-61 корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологическ[...] —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсельк[...] ров и писем—25—41, 33-30, информации—32-74 и пересо[...] дов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сове[...] Министров Бурятской АССР.

Н00141. Зак. № 507.